

Mezigenerační domácí násilí

Lukáš Bernát

Bakalářská práce
2015

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně
Fakulta humanitních studií

INSTITUT
MEZIOBOROVÝCH STUDIÍ

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně

Fakulta humanitních studií

Institut mezigeneračních studií

akademický rok: 2014/2015

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

(PROJEKTU, UMĚLECKÉHO DÍLA, UMĚLECKÉHO VÝKONU)

Jméno a příjmení: Lukáš Bernát
Osobní číslo: H128274
Studijní program: B7507 Specializace v pedagogice
Studijní obor: Sociální pedagogika
Forma studia: kombinovaná

Téma práce: Mezigenerační domácí násilí

Zásady pro vypracování:

Zadané a zvolené téma bude zpracováno podle pokynů obsažených v SR UTB ve Zlíně č. 7/2014, včetně příloh, případně podle dalších materiálů. Zejména bude dbáno na dodržování zásad publikační etiky a pravidel společenskovedního výzkumu. Průběžné výsledky práce budou pravidelně konzultovány s vedoucím bakalářské práce. S vědomím těchto zásad a pravidel a po konzultaci s vedoucím bude práce zaměřena:

- na popis problematiky domácího násilí v mezigenerační linii;
- charakteristika subjektů domácího násilí;
- na možnosti sociální pedagogiky vedoucí ke zlepšení stávajícího stavu.

Součástí práce bude sociologický průzkum (eventuelně drobný sociologický výzkum) na zjištění informovanosti o mezigeneračním domácím násilí.

Rozsah bakalářské práce:

Rozsah příloh:

Forma zpracování bakalářské práce: tištěná/elektronická

Seznam odborné literatury:

Buriánek, J., Kovařík, J. Domácí násilí násilí na mužích a seniorech. Praha: Triton, 2006.
Čírtková, L., Viřoušová, P. a kol. Pomoc obětem (a svědkům) trestných činů. Příručka pro pomáhající profese. Praha: Grada, 2007.

Gjuričová, Š., Kocourková, J., Koutek, J. Podoby násilí v rodině. Praha: Vyšehrad, 2000.

Spurný, J., Matoušková, I. Psychologie násilí. Praha: Eurounion, 1996.

Ševčík, D., Špatenková, N. Domácí násilí: Kontext, dynamika a intervence. Praha: Portál, 2011.

Voňková, J., Spoustová, I. Domácí násilí v českém právu z pohledu žen. Praha: proFem, 2008.

Další literatura bude obsažena v Projektu bakalářské práce a průběžně doplňována během práce na tomto textu.

Vedoucí bakalářské práce:

PhDr. Alena Pišková

Institút mezíoborových studií

Datum zadání bakalářské práce:

15. prosince 2014

Termín odevzdání bakalářské práce:

30. dubna 2015

Ve Zlíně dne 15. prosince 2014

doc. Ing. Arleška Lengátová, Ph.D.
děkanka

doc. PhDr. Miroslav Józ, Ph.D.
ředitel ústavu

Prohlašuji, že

- beru na vědomí, že odevzdáním bakalářské práce souhlasím se zveřejněním své práce podle zákona č. 111/1998 Sb. o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších právních předpisů, bez ohledu na výsledek obhajoby;
- beru na vědomí, že bakalářská práce bude uložena v elektronické podobě v univerzitním informačním systému dostupná k preventivnímu nahlédnutí, že jeden výtisk bakalářské práce bude uložen v příruční knihovně Fakulty humanitních studií Univerzity Tomáše Bati ve Zlíně a jeden výtisk bude uložen u vedoucího práce;
- byl/a jsem seznámen/a s tím, že na moji bakalářskou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, zejména § 35 odst. 3;
- beru na vědomí, že podle § 60 odst. 1 autorského zákona má UTB ve Zlíně právo na uzavření licenční smlouvy o užití školního díla v rozsahu § 12 odst. 4 autorského zákona;
- beru na vědomí, že podle § 60 odst. 2 a 3 autorského zákona mohu užit své dílo – bakalářskou práci nebo poskytnout licenci k jejímu využití jen s předchozím souhlasem, pokud je uzavřena smlouva uzavřená mezi mnou a Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně s tím, že vyrovnání případného přiměřeného příspěvku na úhradu nákladů, které byly Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně na vytvoření díla vynaloženy (až do jejich skutečné výše) bude rovněž předmětem této licenční smlouvy;
- beru na vědomí, že pokud bylo k vypracování bakalářské práce využito softwaru poskytnutého Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně nebo jinými subjekty pouze ke studijním a výzkumným účelům (tedy pouze k nekomerčnímu využití), nelze výsledky bakalářské práce využít ke komerčním účelům;
- beru na vědomí, že pokud je výstupem bakalářské práce jakýkoliv softwarový produkt, přisujuji se za součást práce rovněž i zdrojové kódy, popř. soubory, ze kterých se projekt skládá. Neodevzdání této součásti může být důvodem k neobhájení práce.

Prohlašuji,

- že jsem na bakalářské práci pracoval samostatně a použitou literaturu jsem citoval. V případě publikace výsledků budu uveden jako spoluautor.
- že odevzdaná verze bakalářské práce a verze elektronická nahraná do IS/STAG jsou totožné.

V Brně dne 24. dubna 2015

podpis diplomanta

ABSTRAKT

Bakalářská práce je zaměřena na problematiku mezigeneračního domácího násilí. Teoretická část se skládá ze čtyř kapitol, kde jsou popsány formy a fáze domácího násilí, teorie vzniku domácího násilí včetně mýtů o domácím násilí. Pozornost je zde dále věnována násilné a ohrožené sobě a právní úpravě domácího násilí. Jedna z kapitol se zabývá domácím násilím v mezigenerační linii. Praktická část byla zaměřena na zjištění názorů společnosti na mezigenerační domácí násilí.

Klíčová slova: domácí násilí, mezigenerační domácí násilí, formy domácího násilí, fáze domácího násilí, ohrožená osoba, násilná osoba, vykázaní, syndrom EAN.

ABSTRACT

Bachelor thesis is focused on intergenerational domestic violence. The theoretical part consists of four chapters, which describe forms and cycle of violence, theory of domestic violence, including myths about domestic violence. Attention is also paid to the violent and endangering persons and domestic violence legislation. One chapter deals with intergeneration cycle of abuse. The practical part was aimed at identifying the views of intergenerational domestic violence

Keywords: domestic violence, intergenerational domestic violence, forms of domestic violence, cycle of violence, an endangered person, a violent person, expulsion, EAN syndrome.

Poděkování

Tímto bych chtěl poděkovat paní PhDr. Aleně Plškové za velmi užitečné odborné rady a metodickou pomoc, kterou mi poskytla při zpracování bakalářské práce.

Dále bych chtěl poděkovat za morální pomoc a podporu při zpracování bakalářské práce své rodině, především své přítelkyni Andrei.

Prohlašuji, že odevzdaná verze bakalářské práce a verze elektronická nahraná do IS/STAG jsou totožné.

Lukáš Bernát

OBSAH

ÚVOD	8
I TEORETICKÁ ČÁST	10
1 DOMÁCÍ NÁSILÍ JAKO SOCIÁLNÍ PROBLÉM	11
1.1 OBECNÉ VYMEZENÍ POJMU DOMÁCÍ NÁSILÍ	11
1.2 FORMY DOMÁCÍHO NÁSILÍ.....	12
1.3 FÁZE DOMÁCÍHO NÁSILÍ	17
1.4 MÝTY O DOMÁCÍM NÁSILÍ A TEORIE VZNIKU DOMÁCÍHO NÁSILÍ.....	19
2 ÚČASTNÍCI DOMÁCÍHO NÁSILÍ	23
2.1 OBĚŤ DOMÁCÍHO NÁSILÍ – OSOBA OHROŽENÁ	23
2.2 AGRESOR – OSOBA NÁSILNÁ.....	28
3 LEGISLATIVNÍ UKOTVENÍ DOMÁCÍHO NÁSILÍ V PRÁVNÍM SYSTÉMU ČR	32
3.1 VÝVOJ PRÁVNÍ ÚPRAVY DOMÁCÍHO NÁSILÍ	32
3.2 SOUČASNÉ PRÁVNÍ UKOTVENÍ DOMÁCÍHO NÁSILÍ V ČR	33
3.3 DOMÁCÍ NÁSILÍ Z POHLEDU POLICIE ČR	38
4 DOMÁCÍ NÁSILÍ V MEZIGENERAČNÍ LINII	40
4.1 NÁSILÍ DĚTÍ VŮČI JEJICH RODIČŮM	40
4.2 NÁSILÍ VŮČI STARŠÍM ČLENŮM RODINY – SENIORŮM	41
II PRAKTICKÁ ČÁST	44
5 VÝZKUM V OBLASTI MEZIGENERAČNÍHO DOMÁCÍHO NÁSILÍ	45
5.1 CÍL PRÁCE, METODY VÝZKUMU A STANOVENÍ HYPOTÉZ.....	45
5.2 VÝBĚR RESPONDENTŮ	46
5.3 PREZENTACE VÝSLEDKŮ VÝZKUMU	46
5.4 ROZHOVORY	58
5.5 ANALÝZA A INTERPRETACE VÝSLEDKŮ	61
ZÁVĚR	64
SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY	66
SEZNAM POUŽITÝCH SYMBOLŮ A ZKRATEK	69
SEZNAM GRAFŮ	70
SEZNAM PŘÍLOH:	72

ÚVOD

„Domácí násilí je nejrozšířenější formou násilí vůbec, přičemž je současně formou nejméně kontrolovanou a co do své frekvence a závažnosti nejvíce podceňovanou!“

H. J. SCHNEIDER

Pro svou bakalářskou práci jsem si vybral téma, které se nazývá mezigenerační domácí násilí. Domácí násilí je problém, který se ve společnosti vyskytuje ve velké míře a v různé formě. Nejedná se pouze o fyzické násilí mezi násilnou a ohroženou osobou, ale vyskytuje se i ve formě psychického a emocionálního násilí (vyhrožování, ponižování), sociálního násilí (ohrožená osoba se nesmí stýkat de facto se žádnými osobami) či sexuálního násilí (vynucení pohlavního styku nebo různých sexuálních praktik). V nemalém množství případů, jelikož se jedná o domácí násilí, kdy sám název už napovídá, že k násilí dochází v domácím prostředí, jsou přítomny děti, které tímto trpí a mohou být negativně ovlivněny pro budoucí vývoj. Děti v ČR jsou domácímu násilí přítomny přibližně v 80%.¹ Samozřejmě pokud mluvíme o domácím násilí, tak převážná většina veřejnosti ihned odpoví, že se jedná o násilí mezi manželem a manželkou nebo mezi druhem a družkou, avšak nesmíme zapomínat na to, že existují různé formy mezigeneračního domácího násilí, kdy se jedná o násilí mezi dětmi a jejich rodiči nebo vnoučaty a jejich prarodiči.

Bohužel problematika domácího násilí ve společnosti je a bude. Z tohoto důvodu by měla práce ať už různých útvarů Policie České republiky, tak i různých organizací poskytujících pomoc ohroženým osobám směřovat k prevenci a násilné osoby by měl čekat tvrdý postih za jejich jednání, které je směřováno k fyzicky či psychicky slabším osobám. Tyto z důvodu strachu mnohdy ani násilí nikde neoznamují, jen tiše trpí a v krajním případě takovéto trpění může končit sebevraždou.

S domácím násilím se setkávám velmi často a to vzhledem ke skutečnosti, že pracuji u Policie České republiky ve Znojmě na obvodním oddělení, kde jsem zařazen ve skupině dokumentace. Setkávám se nejen se situacemi, které již končí vykazáním násilné osoby, ale i s případy, ve kterých se začínají objevovat základní prvky domácího násilí. V těchto případech se snažím působit zejména preventivně, využívám komunikace s násilnou i ohroženou osobou, avšak ne vždy je komunikace úspěšná.

¹ VITOUŠOVÁ, Petra, VEDRA, Vladimír. Domácí násilí. 3. upravené vydání. Pardubice: BKB, 2009. s. 6

Bakalářská práce bude rozdělena na 2 části a to na část teoretickou a část praktickou. V teoretické části se budu zabývat shromažďováním informací z odborných literárních materiálů a textů, které se zabývají domácím násilím, především jeho druhy, formy, fáze, účastníky domácího násilí obecně a dále se budu zabývat otázkou domácího násilí z právního pohledu. Naopak v praktické části budu sbírat informace na základě kvantitativního výzkumu formou dotazníkového šetření, přičemž výběr respondentů budu volit jak z bydlících v Domě s pečovatelskou službou ve Znojmě, kdy se tedy bude jednat o starší generaci, tak i náhodně z řad veřejnosti. Druhou částí praktické části bude polostrukturovaný rozhovor, který bude proveden s náhodně vybranými občany.

Cílem mé práce bude zjistit, v jaké míře je zakotven v podvědomí veřejnosti problém mezigeneračního domácího násilí a zjistit, zda je společnost dostatečně informována o problematice mezigeneračního domácího násilí.

I. TEORETICKÁ ČÁST

1 DOMÁCÍ NÁSILÍ JAKO SOCIÁLNÍ PROBLÉM

Existuje mnoho definic domácího násilí, avšak ve všech definicích je určitým způsobem obsaženo sdělení, že se jedná o snahu agresora (násilné osoby) mít moc nad obětí (ohrožená osoba) a tuto osobu řídit a manipulovat s ní podle svého uvážení. Tedy vztah mezi osobami není v žádném případě vyvážený.

Dle mého názoru je třeba, aby v případě, že v rodině dochází k výskytu domácího násilí, přišel určitý zlom, který domácí násilí naruší, neboť většinou dochází k násilí dlouhodobě, i několik let. Tím zlomem je myšlena především pomoc jiné osoby, neboť ohrožená osoba většinou sama nedokáže odrazit často až nelidské jednání násilné osoby. Oběť jen „tiše trpí“ a s vypětím všech sil snáší útrpné jednání agresora. Většinou se za takové jednání stydí a proto je důležité, když ohrožené osobě pomůže jiná osoba. Domnívám se, že většina ohrožených osob by o svém „ohrožení“ nemluvila, i když by měly příležitost. Jakmile se však do případu vloží jiná osoba, tak tato ohrožené osobě dodá odvahu věc konečně řešit.

1.1 Obecné vymezení pojmu domácí násilí

S první definicí domácího násilí, se kterou jsem se setkal, byla definice vymezená v Závazném pokynu policejního prezidenta č. 179/2006 ze dne 27. listopadu 2006, kterým se stanoví postup příslušníků Policie České republiky v případech domácího násilí, který byl nahrazen Závazným pokynem policejního prezidenta č. 200/2008. Zde je domácí násilí definováno následovně: Domácím násilím se rozumí jednání, jež má 4 charakteristické znaky, kterými jsou opakovanost, postupný nárůst intenzity, jasná role a páčání násilí v soukromí:

„a) opakovanost – jde o jednání, které má svůj vývoj a dochází opakovaně k jeho projevům, často i po velice dlouhou dobu; domácím násilím není ojedinělý a jednorázový incident, byť se závažnými následky

b) postupný nárůst intenzity - domácí násilí začíná zpravidla psychickým násilím a zpravidla se přidává násilí fyzické; útoky jsou zpočátku vedeny proti lidské důstojnosti, posléze proti zdraví a mohou vyústit v útok proti životu

c) jasné role - k násilí dochází mezi blízkými osobami, kde lze diferencovat roli násilné a ohrožené osoby, jejich vzájemné postavení je nerovné a role se v průběhu incidentu nemění

d) páčání násilí v soukromí - k násilí dochází zpravidla beze svědků, nejčastěji v soukromí společného obydlí, ale i na jiných místech, např. chata, hotel apod.; jednotlivé útoky zapadající do schématu domácího násilí se však mohou vyskytnout i na veřejnosti“.²

Definice domácího násilí neustále prochází vývojem. V původním úzkém pojetí označovala skutečně jen partnerské násilí. V poslední době se však tento pojem používá i pro transgenerační týrání (např. dospělé děti týrající seniory). Z tohoto důvodu se tak domácí násilí stává určitým způsobem synonymem pojmu „násilí v rodině“.³

Domácí násilí se odehrává většinou v rodinném prostředí, tedy za zavřenými dveřmi, mezi lidmi, kteří jsou si blízcí. Může mít různé konkrétní podoby od týrání a zanedbávání dětí, přes jakékoli násilí mezi mužem a ženou, kteří spolu žijí ve společném vztahu, až po týrání seniorů.⁴ Obecně lze říci, že domácí násilí je chování, které v soužití mezi mužem a ženou nebo v širší rodině u jedné osoby vyvolává strach z osoby druhé. Násilná osoba určuje, jak se má oběť chovat pomocí moci, kterou tento strach vyvolává. Domácí násilí může nabývat podoby různého fyzického, sexuálního nebo psychického násilí, sociální izolace a ekonomického strádání.⁵

1.2 Formy domácího násilí

Domácí násilí, ke kterému dochází mezi agresorem a obětí, probíhá v několika oblastech, které můžeme nazvat formy. Tyto jsou mezi sebou určitým způsobem propojeny a tak jak definice domácího násilí, tak i formy jsou různě definovány. Podstata všech forem je ale

² Závazný pokyn policejního prezidenta č. 179/2006 ze dne 27. listopadu 2006, kterým se stanoví postup příslušníků Policie České republiky v případech domácího násilí, s. 1 - 2

³ ČÍRTKOVÁ, Ludmila. Forenzní psychologie. 2. upravené vydání. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2009, s. 233

⁴ BULLETIN Odboru prevence kriminality MV ČR. Za zavřenými dveřmi - Domácí násilí. Vydává Ministerstvo vnitra, 2001, s. 2

⁵ VOŇKOVÁ, Jiřina, SPOUSTOVÁ, Ivana. Domácí násilí v českém právu z pohledu žen. 2. přepracované vydání. Praha: proFem, 2008, s. 22

stejná a to mít moc agresora nad obětí. Mezi základní formy domácího násilí patří násilí fyzické, psychické, sexuální, ekonomické a sociální.

a) Fyzické násilí

- jedná se o nejzávažnější formu domácího násilí z hlediska fyzické bolesti a vzhledu oběti, neboť používání fyzického násilí ze strany agresora lze lehce na oběti zpozorovat. Zprvu jsou využívány výmluvy takového ražení, jako „spadla jsem ze schodů, nechtěně jsem se uhodila dvířky od skříně apod.“ Fyzické násilí může začít fackami, pokračuje přes údery pěstí či škrčení a může končit údery cizími předměty, přičemž ne zřídka vede až k naraženinám či zlomeninám.

Kazuistika:

„Na Policii ČR oznámil pan K., že ve své firmě zaměstnává paní M., kdy tato přišla do práce s odřenou tváří a podlitinou nad okem. Samozřejmě, komukoliv se může stát cokoliv, avšak pan K. uvedl, že toto není ojedinělý a jediný případ, kdy paní M. přišla do zaměstnání s podlitinou či odřeninou a tuto věc oznamuje, jelikož si myslí, že „není doma něco v pořádku“. Policie tedy takovéto oznámení přijala a začala provádět šetření ve věci. Byla vyslechnuta údajná poškozená paní M., která však uvedla, že spadla na židli. Na otázku, zda jí nebyla odřenina a podlitina způsobena ze strany jiné osoby, tak paní M. uvedla, že v žádném případě ne, že opravdu spadla na židli. Při podaném vysvětlení a z chování paní M. však bylo vidět, že asi není něco v pořádku. Vzhledem k průběhu bylo provedeno šetření v rodině, lépe řečeno byly vyslechnuty dcery a matka paní M., dále byly vyslechnuty sousedé, avšak provedeným šetřením nebylo zjištěno, že by podlitiny byly paní M. způsobeny ze strany jiné osoby. Paní M. byla poučena o tom, že v případě, že jí bude způsobeno jakékoliv násilí ze strany konkrétní osoby, ať toto ihned oznámí na policii. Uplynul asi týden a na Obvodní oddělení se dostavila velmi rozrušená paní M. s tím, že sdělí pravdu, co se jí stalo. Následně uvedla, že odřeniny a podlitinu z minulého týdne, o nichž uvedla, že si je způsobila sama, tak ve skutečnosti jí je způsobil její manžel, přičemž se nejedná v žádném případě o jediný případ. Paní M. dále uvedla, že se na ní její manžel již asi 6 let dopouští především fyzického násilí a to tak, že ji takřka pravidelně dává facky, dále ji udeřuje pěstmi či různými předměty, které má zrovna u sebe. V minulosti se také stalo, že jí zlomil ruku a žebro. S těmito věcmi se paní M. nikomu nesvěřila, ani rodičům,

ani kamarádkám, prostě jen tiše doma trpěla. Bála se, že jakmile se začne věc řešit, tak to bude ještě horší a od manžela dostane trest. K tomu, aby paní M. přišla na policii, vedla skutečnost, že jí před týdnem při prvotním prošetřování byla poskytnuta a slíbena jak pomoc tak samozřejmě i ochrana ze strany Policie České republiky. Vzhledem k tomu, že manžel chtěl paní M. opět fyzicky napadnout, tak před ním utekla na Policii, kde podala důležité informace k objasnění celé věci. V této kazuistice bych chtěl poukázat především na to, že základním bodem zlomu v případě paní M. byla pomoc ze strany jiné osoby, lépe řečeno ze strany jejího zaměstnavatele, který věc oznámil na základě podlitiny způsobené fyzickým násilím.

b) Psychické násilí

- jedná se především o různé výhrůžky ať už fyzickým napadením, tak fyzickou likvidací, dále sem může patřit zastrašování, ponižování, urážení, citové vydírání i přehnané kontrolování na různých místech, které může být jak telefonické tak i osobní (takováto kontrola může vyvolat v očích nezúčastněné osoby kladný ohlas, avšak jedná se o vypočítavé chování agresora). Jelikož je psychické násilí velice častou formou domácího násilí, mohou být některé jeho podoby určitým způsobem schovány do formy sociálně přijatelné, kterou lze jen obtížně rozpoznat a následně postihnout. Navíc nezanechává na oběti žádné viditelné stopy, jakými jsou krevní podlitiny, otoky, naraženiny, otevřené rány, popáleniny nebo zlomeniny. Psychické násilí se nejen obtížně prokazuje, ale může mít i daleko horší dopad na oběť, především na její sebeúctu, sebepojetí (představu o sobě), sebedůvěru (postoj k sobě) a sebevědomí (vědomí své vlastní hodnoty). Psychické násilí může mít podobu:

- **neverbální** – např. záměrné ničení věcí, které má oběť v oblibě a k nimž má specifický vztah
- **verbální** – „zahrnuje různé slovní napadání, urážení, ponižování (Nevidíš, že všichni čekají, až chcípneš, ty plesnivý dědku? Jenom tady smrdíš a zavazíš, ty darmožere!), obviňování, očeňování, zakazování, zastrašování, hrubé chování, hanlivé oslovování (ty děvko, ty zmrde), vyhrožování (odebráním dětí, týráním či zabitím „domácího mazlíčka“, vyhozením z bytu apod.), citové vydírání, soustavnou kontrolou (Kde jsi byl, s kým jsi tam byl, cos tam dělal, proč jsi tam vůbec chodil, určitě tam byly nějaké ženské!?) a bezdůvodné podezírání (Určitě jsi

ho sváděla, neříkej, že ne!). Nezřídka dochází ke zpochybňování psychického stavu ohrožené osoby: Ty jsi úplně blázen, dyť se na sebe podívej“.⁶

c) Sexuální násilí

- jedná se o formu násilí, kde hlavní roli hraje oblast intimity, tedy agresor si na oběti vynucuje různé sexuální praktiky. Může dojít ke znásilnění, přičemž oběť se musí agresorovi podvolit, neboť agresor se domnívá, že si s obětí může dělat, co chce a pokud se mu nepodvolí, tak ji k tomu může donutit. Pro oběť je tato forma velice ponižující.

d) Ekonomické násilí

- ekonomické nebo také finanční násilí se vyznačuje především tím, že žena musí o peníze prosit, dostává přiděly na určité období, nesmí si obstarávat vlastní příjem, nebo jí není dovoleno, aby o svých vlastních penězích svobodně rozhodovala. Ze strany muže můžeme slyšet řeči typu: „Přeci nebudeš pracovat v této práci. Ta je přece hluboko pod tvoji úroveň. Zbytečně bys tam plýtvala svým talentem a svými schopnostmi. Pro mě by bylo nejlepší, kdybys zůstala doma a starala se o naše děti a domácnost“.

V mnoha případech dokonce neproběhne mezi mužem a ženou ani diskuze, nepadnou žádné otázky, muž pouze velmi dominantně řekne: „Zakazuji ti chodit do práce. V žádném případě nikam nepůjdeš.“ V tomto případě je podstatná především otázka, zda-li je opravdu jeho záměrem docílit toho, aby na něm byla jeho manželka materiálně závislá. O ekonomickém násilí hovoříme v případě, když je ženě zakazováno pracovat, nebo naopak v tom případě, je-li k pracovní činnosti nucena. O výdělku však poté rozhoduje pouze sám partner. Vzhledem k tomu, že je žena na svém muži finančně závislá, bojí se mu jakkoli postavit. Tím je do její cesty postavena obrovská bariéra.⁷

Autoři Ševčík a Špatenková definují ekonomické násilí jako „omezování přístupu k penězům, neposkytování prostředků na společnou domácnost či na děti, absolutní kontrola nad příjmy a výdaji, zatajování finanční situace společné domácnosti představuje další způsob, jak může násilná osoba získat moc a kontrolu nad ohroženou osobou. Patří sem

⁶ ŠEVČÍK, Drahomír, ŠPATENKOVÁ, Naděžda a kol. Domácí násilí – Kontext, dynamika a intervence. Praha: Portál, 2011, s. 49

⁷ BUSKOTTE, Andrea. Z PEKLA VEN – Žena v domácím násilí. Brno: Computer Press, 2008, s. 42

ale také zneužívání věcí druhého, např. zabavení automobilu pro vlastní potřeby, neoprávněné nakládání s majetkem ohrožené osoby (např. jeho rozprodávání).“⁸

e) Sociální násilí

- znamená absolutní izolaci rodiny, různé zákazy v sociální oblasti, například zákaz styku s příbuznými a s přáteli, zákaz užívání telefonu, zákaz vycházení do společnosti, přikazování chování, jak se oblékat, rozhodování o tom, co je a co není vhodné. Vyčerpávající dohled nad životem, zákaz určování literatury, poslouchání televize a rádia, nebo naopak příkaz, co číst a poslouchat, omezování nebo zákaz jakýchkoliv zájmů⁹.

Psychické, ekonomické a sociální násilí je typickým rysem především pro mezigenerační a transgenerační násilí, tj. násilí dětí vůči svým rodičům, popřípadě vnoučat vůči svým prarodičům.¹⁰ Dle mého názoru se samozřejmě u mezigeneračního násilí může vyskytovat i fyzické násilí v podobě týrání rodičů či prarodičů, sexuální násilí se však vyskytuje pouze ojediněle.

V červenci 2006 byl agenturou STEM pro Bílý kruh bezpečí a Philip Morris ČR proveden sociologický reprezentativní výzkum obyvatel ČR starších 15-ti let v oblasti domácího násilí, který byl proveden školenými tazateli STEM formou standardizovaných rozhovorů „face to face“. Výzkumu se účastnilo 1690 respondentů. Ze 770 respondentů, kteří byli ochotni o svých zkušenostech vypovídat, bylo zjištěno, že z forem domácího násilí převládá kombinace fyzického a psychického násilí.¹¹

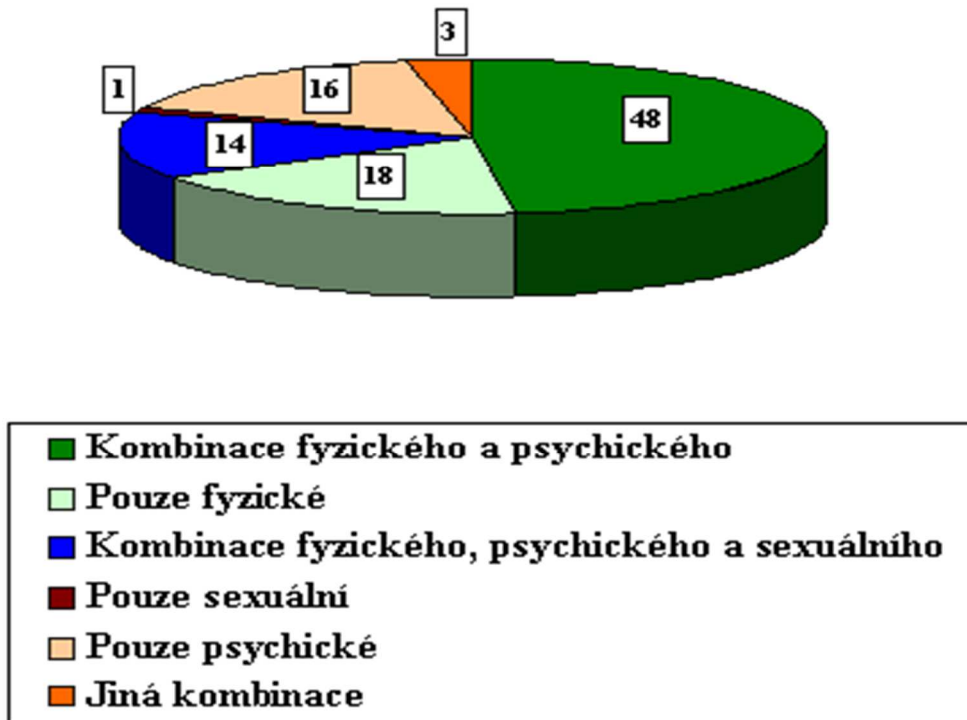
⁸ ŠEVČÍK, Drahomír, ŠPATENKOVÁ, Naděžda a kol. Domácí násilí – Kontext, dynamika a intervence. Praha: Portál, 2011, s. 50

⁹ VOŇKOVÁ, Jiřina, HUŇKOVÁ, Markéta a kol. Domácí násilí v českém právu z pohledu žen. Praha: proFem, 2004, s. 20

¹⁰ ŠEVČÍK, Drahomír, ŠPATENKOVÁ, Naděžda a kol. Domácí násilí – Kontext, dynamika a intervence. Praha: Portál, 2011, s. 51

¹¹ <http://www.stem.cz/clanek/1145>, 4. února 2015 v 21:33 hod.

Graf č. 1 – Zastoupení forem domácího násilí v procentech

Zdroj: <http://www.stem.cz/clanek/1145>

1.3 Fáze domácího násilí

Tato problematika je v některých učebnicích také vedena pod pojmem cyklus. Má 3 části, kterými jsou:

1. **Stupňování napětí** – v této fázi dochází u ženy k pocitu, že ve vztahu houstne atmosféra, vzniká určité napětí. U partnerů se neustále vyskytují hádky a muž začne být k ženě agresivní. Žena se snaží být v budoucnu v takovýchto situacích opatrnější. Někdy se svému muži raději vyhýbá, aby předešla zbytečným konfliktům a hádkám. Někdy se zase snaží k němu být ještě milejší, starostlivější a hodnější. Navíc se snaží za každou cenu celou situaci držet v naprostém klidu, protože si nepřeje, aby se o jejich problému dozvěděli sousedé a příbuzní. Někdy se dokonce stává, že pokud žena toto „vysoké napětí“ vycítí a domnívá se, že brzy dojde k agresivnímu jednání ze strany muže, snaží se to nějakým způsobem

dokonce sama vyprovokovat. Takto jedná z toho důvodu, že chce celou věc urychlit a prostě to mít co nejdříve za sebou.

2. **Exploze** – jedná se o vyvrcholení předcházející fáze, která může trvat poměrně dlouho. V této fázi se naplno projeví agresivní chování muže.¹² Vzhledem k tomu, že cílem násilné osoby je získání moci a kontroly nad ohroženou osobou, projevuje se v plné míře hrubé chování násilné osoby, záchvaty zuřivosti a nemá dostatek kontroly. Násilná osoba oběť různým způsobem zastrašuje, dochází k poškozování věcí, strkání, škrčení, kopání, nešetrné zacházení s obětí a vše může vyvrcholit dokonce i znásilněním. Ohrožená osoba má pocity úzkosti, bezmoci a strachu a žije v domněnku, že nemá cenu snažit se o únik nebo se nějakým způsobem bránit. V důsledku fyzického napadání je ohrožené osobě způsobeno různé zranění, které může být lehké, ale i závažné, které si vyžádá lékařské ošetření. Při ošetření však ohrožená osoba většinou neuvádí pravý původ zranění. Zejména v této době ohrožená osoba často přemýšlí o tom, že vztah ukončí.¹³
3. **Líbánky** – v této fázi se muž začne za své agresivní chování omlouvat, jako omluvu nosí partnerce různé dárky, kytky či různé pozornosti, zahrnuje ji někdy až přehnanou něhou a láskou. Tato fáze se jeví jako romantická a velmi nadějná pro další soužití. Mnoho mužů si vyčítá to, jak se chovali k ženám a někteří by si nejraději přáli vrátit čas. Dávají najevo, že je jim to, co se stalo a jak se chovali, líto, a snaží se ženě jakýmkoli způsobem dokázat, že se z této situace ponaučili. Jejich cílem je, aby jim žena odpustila, neboť ji nechtějí ztratit. Pro usmíření se snaží udělat vše. Stává se, že pomáhají s domácností, starají se o děti a nemají problém ani s domácími pracemi. Své agresivní chování mnohokrát vysvětlují, omlouvají se za něj a samozřejmě slibují, že už se to opravdu nikdy nestane. Ženy omluvy a vysvětlení přijmou a myslí si, že vše už bude v pořádku. Situace se na chvíli uklidní. Bohužel ale dojde k hlubokému zklamání, protože nastane další fáze cyklu a všechno se opakuje.¹⁴

¹² BUSKOTTE, Andrea. Z PEKLA VEN – Žena v domácím násilí. Brno: Computer Press, 2008., s. 64-65

¹³ NEUWIRTH, Jan. Domácí násilí z pohledu dětí a mládeže v regionu Znojmo, Bakalářská práce, Brno: IMS Brno, 2013, s. 16

¹⁴ BUSKOTTE, Andrea. Z PEKLA VEN – Žena v domácím násilí. Brno: Computer Press, 2008, s. 65-66

Zlom nastává v případě, kdy násilná osoba opakovaně fyzicky napadne ohroženou osobu. Vzhledem k tomu, že oběť již situaci násilí zažila, agresor vyčkává, jakým způsobem a zda vůbec oběť zareaguje. Pokud nijak nereaguje a nevyhledá žádnou pomoc, násilná osoba v agresi pokračuje a tuto stupňuje.¹⁵

1.4 Mýty o domácím násilí a teorie vzniku domácího násilí

O domácím násilí existuje mnoho mýtů, které do určité míry závažnost problematiky domácího násilí zlehčují a budí dojem, že domácí násilí není tak závažné.

Mýty, které jsou úzce spjaty s domácím násilím:

- **O domácí násilí se nejedná, jsou to pouze obyčejné partnerské hádky** – V první řadě je třeba si uvědomit, že při běžném konfliktu mezi partnery mají oba partneři stejné postavení. Při domácím násilí dochází k nadřazenému postavení násilné osoby vůči oběti. Nejde jen o běžnou hádku, tato může být doplněna vyhrožováním nebo fyzickým napadením, při němž může dojít k vážnému zranění, zmrzačení či dokonce i k smrti.¹⁶
- **Agresivní chování muže je způsobeno požíváním alkoholu** – Mnoho lidí se domnívá, že za agresivní chování může jen alkohol. Při požívání alkoholu dochází ke snížení kontroly svého chování a muži mají častěji potřebu řešit věci fyzicky. Alkohol je výmluva, kterou užívá agresor, ale i oběť, která agresivní jednání ze strany muže připisuje právě alkoholu a nepřipouští si, že to tak není. Avšak na druhou stranu se vyskytují muži, kteří jsou agresivní vůči ženám, a přesto alkoholické nápoje nepožívají.¹⁷
- **K domácímu násilí dochází pouze v sociálně slabších vrstvách** – Domácí násilí se vyskytuje prakticky ve všech vrstvách společnosti. V žádném případě nehraje roli dosažené vzdělání jak oběti, tak agresora, ekonomická situace rodiny či náboženství.
- **Účastníky domácího násilí je jednoduché rozpoznat** – Domácí násilí je velmi těžko rozpoznatelné. Může za to fakt, že k němu dochází skrytě v domácím

¹⁵ MUSELÍKOVÁ, Miroslava, VAŇKOVÁ, Zdeňka, VODIČKOVÁ, Miroslava. Právo v sociální oblasti. Brno: IMS Brno, 2013, s. 162

¹⁶ <http://www.azyl-lisa.cz/domaci-nasili/myty-o-domacim-nasili>, 6. února 2015 v 16:55 hod.

¹⁷ BUSKOTTE, Andrea. Z PEKLA VEN – Žena v domácím násilí. Brno: Computer Press, 2008, s. 24

prostředí. Může trvat po velmi dlouho dobu a ani příbuzní neví, že d němu dochází. Oběť se nikomu nesvěří, jelikož má pocit studu a rovněž má obavy, jak agresor zareaguje. Proto velmi často před druhými různě maskuje svá zranění, která jí agresor způsobil, popřípadě neuvádí pravý původ svého zranění. Situaci neulehčuje ani to, že partneři před svým okolím vypadají jako ideální pár, násilná osoba je velice milá a sympatická ke své partnerce a k dětem.

- **Domácí násilí se vyskytuje jen zřídka, dochází k němu pouze v několika málo rodinách** – „Podle reprezentativního výzkumu provedeného v roce 2003 v České republice Sociologickým ústavem AV ČR a Filozofické fakulty UK zažije některou z forem domácího násilí za svůj život 38 % žen“.¹⁸
- **Důvodem agresivního chování mužů jsou ženy, neboť muže vyprovokují** – Jedna z výmluv, kterými násilníci své chování omlouvají, souvisí s provokativním chováním ze strany jejich partnerky. Velice často uvádějí, že již nemohli vydržet provokativní chování partnerky, kterým může být neustálé kritizování muže, popřípadě prosazování svého názoru, se kterým se muž neztotožňuje. Jedno je ale jisté, ať se partnerka chová jakkoli, tak není možné, aby ji napadli. Je to jen omluva svého agresivního chování. Pokud se k muži chová provokativně jiná osoba, tak ji také hned nenapadne.¹⁹
- **Násilí nemůže být tak strašné, jinak by přeci ženy násilníka opustily** – Ačkoliv se muži k ženám chovají agresivně, dokáží s nimi ženy žít i několik let. Hlavním důvodem setrvání ve vztahu jsou jejich společné děti. Žena chce, aby jejich děti vyrůstaly v domácím prostředí s oběma rodiči a před dětmi partnerovo agresivní chování omlouvají. Dalším důvodem je nejistota, zda samy uživí rodinu v případě, že násilného partnera opustí. Důležitou roli hraje i pocit strachu v případě, že partnera opustí, neboť se domnívají, že je partner bude hledat rak dlouho, až je najde a zabije.²⁰

¹⁸ <http://rosa-os.cz/informace-pro-zeny/co-je-domaci-nasili>, 6. února 2015 v 17:05 hod.

¹⁹ BUSKOTTE, Andrea. Z PEKLA VEN – Žena v domácím násilí. Brno: Computer Press, 2008, s. 24

²⁰ BULLETIN Odboru prevence kriminality MV ČR. Za zavřenými dveřmi - Domácí násilí. Vydává Ministerstvo vnitra, 2001, s. 31

Teorie vzniku domácího násilí

Existuje různá řada teorií, které se pokoušejí vysvětlit, proč vzniká domácí násilí. Dříve se pokusy o vysvětlení příčin vzniku domácího násilí opíraly o jednofaktorové teorie.²¹ Ty byly postaveny především na analýze výjimečných a ojedinělých případů. Nejsou schopny však vysvětlit „pestrost“ domácího násilí. Teorie tohoto typu mohou sloužit pouze jako inspirace pro možné řešení extrémních, vyhraněných podob násilí mezi partnery.

Jednofaktorové teorie je možné rozdělit do následujících skupin:

- „psychologické teorie domácího násilí
- sociologické teorie domácího násilí
- biologicko-genetické teorie domácího násilí“²²

V současnosti převažují ve značné míře **multifaktorové přístupy**. Tyto přístupy nepřinášejí žádné nové teorie ani pohledy na partnerské násilí, ale spojují jednofaktorové přístupy do modelu, kde jsou pomocí vzájemných vazeb propojeny dřívější teorie. Multifaktorové přístupy poukazují na to, že domácí násilí je složitý společenský problém. „Jednou z nejznámějších multifaktorových koncepcí je kauzální model D. G. Duttona, který pracuje se 4 strukturálními rovinami zdrojů a příčin domácího násilí:

- makrosystémové příčiny
- exosystémové příčiny
- mikrosystémové příčiny
- ontogenetické vlivy (příčiny)“²³

V dnešní době se vedle sebe společně vyskytují dva hlavní pohledy na domácí násilí a to **kriminologický** a **feministický**. Oba pohledy se shodují v tom, že domácí násilí se zásadním způsobem odlišuje od jiných podob kriminálního jednání mezi cizími i známými

²¹ ŠEVČÍK, Drahomír, ŠPATENKOVÁ, Naděžda a kol. Domácí násilí – Kontext, dynamika a intervence. Praha: Portál, 2011, s. 32

²² ČÍRTKOVÁ, Ludmila. Forenzní psychologie. 2. upravené vydání. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2009, s. 237

²³ ČÍRTKOVÁ, Ludmila. Forenzní psychologie. 2. upravené vydání. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2009, s. 238-239

lidmi. Rozdíl, který je od sebe odlišují, spočívají v tom, že každý přístup klade důraz na jiné znaky domácího násilí a příčiny jeho vzniku.²⁴

Feministické přístupy zdůrazňují nadřazenost mužů (jejich nadvláda) a nedostatek kontroly nad reprodukčním procesem. Tyto okolnosti ještě více posilují ženskou podřízenost – násilí je ženami přijímáno jako sociální a biologické dědictví ve společnosti. Ženy se chovají takovým způsobem, který umožňuje, aby násilí ze strany mužů dále přetrvávalo. Zavedené hodnoty a normy upevňují „přirozenou“ autoritu a nadřazenost mužů a podřízenou pozici žen. Ve struktuře rodiny se legitimizuje nerovnost pohlaví. V případě, že by se ženy chtěly z tohoto kolotoče vymanit, dojde následně k jejich potrestání za svoji smělost, nebo spíše drzost.²⁵

Kriminologický přístup na rozdíl od feministického přístupu studuje násilí mezi partnery bez ohledu na jejich pohlaví. Tento přístup hlásí, že počty pachatelů mužského a ženského pohlaví jsou na stejné úrovni. Viktimologové se snaží doložit, že syndromem týraného partnera jsou stejným způsobem postiženy ženy i muži, kteří jsou vystaveni násilí ze strany partnera. Dříve se kriminologický přístup zabýval podrobnějším zkoumáním osobnosti pachatelů týrající své partnery, kteří se měli vyznačovat určitými povahovými charakteristikami. Toto však na základě studií nebylo potvrzeno a u pachatelů se často objevovali naprosto odlišné charakteristiky. Následně bylo zdůrazněno, že domácí násilí není možné srovnávat s "obyčejnou" kriminalitou, neboť se jedná o zcela odlišný fenomén.²⁶

²⁴ ČÍRTKOVÁ, Ludmila. Forenzní psychologie. 2. upravené vydání. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2009, s. 240-241

²⁵ ŠEVČÍK, Drahomír, ŠPATENKOVÁ, Naděžda a kol. Domácí násilí – Kontext, dynamika a intervence. Praha: Portál, 2011, s. 35

²⁶ ČÍRTKOVÁ, Ludmila. Forenzní psychologie. 2. upravené vydání. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2009, s. 241-242

2 ÚČASTNÍCI DOMÁCÍHO NÁSILÍ

V této kapitole se budu zabývat především hlavními účastníky domácího násilí, kterými jsou osoba ohrožená nebo-li „oběť“ a osoba násilná nebo-li „agresor“. Je třeba si však uvědomit, že dalšími účastníky jsou svědci. Nejedná se však pouze o svědky, kteří jsou domácímu násilí přímo účastni (sem patří hlavně příbuzní, z nichž největší zastoupení mají děti), ale může se jednat i o svědky, kteří se domácího násilí neúčastní přímo, ale kteří s obětí a agresorem sdílejí např. patro panelového domu, nebo dům (sem patří převážně sousedé).

2.1 Oběť domácího násilí – osoba ohrožená

Ohrožená osoba si postupně začíná uvědomovat, že nemá žádný prostor pro vhodnou reakci, uvědomuje si, jak je bezmocná a přijme roli osoby, která ve všem ustupuje a snaží se být přizpůsobivá. Rovněž trpí pocitem studu, viny a strachu, což ji blokuje se svěřit s tím, co se děje u ní doma za zavřenými dveřmi. Pokud se však již někomu svěřit nebo se o to alespoň pokusí, tak má snahu minimalizovat násilné incidenty. Z tohoto důvodu velmi záleží na prvním kontaktu s osobou, která ohrožené osobě poskytne pomoc.²⁷

Za typické skupiny obětí, které jsou ohroženy domácím násilím, bývají označovány:

- ženy
- děti
- senioři
- zdravotně postižení
- nově také osoby z jiného sociálně-kulturního prostředí, jakými mohou být cizinci a uprchlíci²⁸

Jak je všeobecně známo, nejčastěji jsou domácím násilím ohroženy ženy. Z toho vyplývá, že odborníci na problematiku domácího násilí se soustředí právě na ně. K domácí násilí nejčastěji dochází mezi mužem a ženou v partnerských vztazích:

²⁷ VITOUŠOVÁ, Petra, VEDRA, Vladimír. Domácí násilí. 3. upravené vydání. Pardubice: BKB, 2009, s. 3

²⁸ KRÁLÍČKOVÁ, Zdeňka, ŽATECKÁ, Eva, DÁVID, Radovan, KORNEL, Martin. Právo proti domácímu násilí. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2011, s. 10

- manžel – manželka
- druh – družka
- partner – partnerka
- bývalí manželé či partneři (tzv. expartnerské násilí)

Prostřednictvím intimních vztahů dochází k dokonalé znalosti a poznání druhé osoby, jaké má silné a slabé stránky a jaká jsou její citlivá místa. Agresivní chování a násilné útoky agresora, které je směřováno proti ohrožené osobě, se odehrávají v domácím prostředí a za zavřenými dveřmi, tudíž k nim může docházet kdykoli a bez kontroly zvenčí. A pokud by někdo cizí zjistil a zaregistroval násilí vůči oběti, tak oběti zpravidla násilníka různým způsobem omlouvají, tvrdí, že k násilnému jednání došlo vlivem špatné nálady, požitím alkoholu nebo únavy, dokonce jeho jednání minimalizují, považují ho za bezvýznamné nebo ho dokonce popírají.²⁹

V roce 2013 provedla organizace ROSA – CENTRUM PRO TÝRANÉ A OSAMĚLÉ ŽENY sociologickou sondu týkající se domácího násilí. Statistiky se účastnilo celkem 232 klientek. Z výzkumu je patrné, že „oběťmi násilí ve vztahu jsou ženy všech věkových i socioekonomických skupin. Aktivně hledat pomoc v případech domácího násilí nejčastěji přicházejí ženy, s tím jak stoupá věk v době mateřství, ve věkové skupině 35 – 39 let (29,1 %), dále pak následují kategorie 30 – 34 let (24,2 % žen) a 40 – 44 let (13,9 % žen). Toto věkové rozložení se opakuje i v předchozích statistikách za předcházejících šest let“.³⁰

Statistické šetření potvrzuje, „že domácí násilí zažívají lidé bez ohledu na své vzdělání či sociální postavení. Mezi oběťmi domácího násilí jsou nejčastěji zastoupeny ženy se středoškolským vzděláním (46,6 %), následují ženy s vysokoškolským vzděláním (36,8%). Podíl SŠ a VŠ vzdělaných žen dlouhodobě roste. Muži, kteří se dopouštějí násilí na svých partnerkách, mají nejčastěji vysokoškolské vzdělání (37,2 %), těsně následování středoškoláky (33,6 %) a muži vyučenými (21,5 %)“.³¹

²⁹ ŠEVČÍK, Drahomír, ŠPATENKOVÁ, Naděžda a kol. Domácí násilí – Kontext, dynamika a intervence. Praha: Portál, 2011, s. 91

³⁰ <http://rosa-os.cz/wp-content/uploads/2014/05/statistika-za-2013>, 9. února 2015 v 14:50 hod.

³¹ <http://rosa-os.cz/wp-content/uploads/2014/05/statistika-za-2013>, 9. února 2015 v 14:50 hod.

Pro popis důsledků násilí na prožívání oběti se vžil termín **syndrom týrané ženy**. Tento termín byl vytvořen psycholožkou Lenore Walkerovou s cílem pojmenovat širokou paletu psychických symptomů a vzorců chování, jež jsou důsledkem přítomnosti dlouhodobého násilí mezi partnery.³² Vyčlenění syndromu týrané ženy naznačuje, že důsledky domácího násilí na prožívání oběti jsou specifické. Zcela zřetelná je například přetrvávající vazba k agresorovi, zájem o setrvávání ve vztahu s ním, zatajování míry závažnosti a pravého původu zranění. Tyto důsledky domácího násilí, jež patří do skupiny typických, jsou pro pozorovatele zvenčí málo srozumitelné, jelikož lidé z vnějšího okolí nejsou schopni pochopit, proč dospělá osoba, která je týrána, svého partnera neopustí.³³

Zabýváme-li se otázkou dětí jako osob ohrožených domácím násilím, tak „*podle sociologických výzkumů realizovaných v letech 2001 a 2006 agenturou STEM, v 80% rodin, v nichž se odehrává domácí násilí mezi rodiči, vyrůstají nezletilé děti. Pro dítě je násilí mezi rodiči zpravidla vždy těžkým traumatickým zážitkem. Děti mohou být přímými či nepřímými oběťmi domácího násilí*“.

- **přímá viktimizace** – znamená, že dítě je přímou obětí domácího násilí, jestliže je proti němu ze strany násilného rodiče, popř. blízké osoby směřováno fyzické, psychické nebo sexuální násilí
- **nepřímá viktimizace** – dítě je nepřímou (sekundární) obětí domácího násilí, jestliže je přítomno domácímu násilí, ke kterému dochází mezi rodiči, mezi jinými osobami odpovědnými za jeho výchovu nebo mezi dalšími osobami v domácnosti obývané tímto dítětem³⁴

Důsledky domácího násilí na děti:

- děti jsou zcela bezbranné vůči násilí, ke kterému dochází mezi rodiči, avšak pociťují (spolu)odpovědnost za to, k čemu u nich doma dochází

³² MARVÁNOVÁ-VARGOVÁ, Branislava, POKORNÁ, Dana, TOUFAROVÁ, Marie. Partnerské násilí. Praha: LINDE, 2008, s. 40

³³ ČÍRTKOVÁ, Ludmila. Moderní psychologie pro právníky. 1. vydání. Praha: Grada, 2008, s. 26

³⁴ ŠEVČÍK, Drahomír, ŠPATENKOVÁ, Naděžda a kol. Domácí násilí – Kontext, dynamika a intervence. Praha: Portál, 2011, s. 120

- mohou být napadeny nebo i zraněny v případě, že se snaží ochránit rodiče, který je ohroženou osobou
- jako svědci domácího násilí jsou vždy zároveň oběťmi psychického násilí: žijí v neustálém stresu, mají strach o rodiče, který je ohroženou osobou, cítí se naprosto bezmocní v případě, že jim je přikázáno mlčet o tom, k čemu u nich doma dochází
- mají poruchy chování, s tím jsou spojeny problémy ve škole, dochází u nich k psychickým poruchám, k poruchám spánku, jsou neklidní, trpí pocity strachu, chovají se agresivně a vše může v krajním případě vyústit i suicidiálními (sebevražednými) myšlenkami.³⁵

V současnosti se v oblasti domácího násilí vyskytuje názor, že k páchání násilí dochází i na mužích. Muži jako ohrožené osoby však tvoří poměrně menší skupiny, než jakou tvoří ohrožené ženy. Forma násilí, která zde převažuje ve velké míře, je psychické násilí. Muži jsou především zesměšňováni, ponižováni, mají omezen či dokonce úplně zamezen styk s dětmi, čelí hrozbám, že od nich ženy odejdou a muži tak zůstanou úplně sami. Muž, který je ohroženou osobou, se však nikomu nesvěřuje, jelikož trpí pocitem studu a nevyhledává pomoc.

V případě mezigeneračního a transgeneračního násilí je na základě provedených statistik patrné, že senioři ve věku nad 65 let jsou ohroženými osobami domácího násilí v 3 až 5%. Vzhledem k tomu, že v současné době nejsou mladí lidé dostatečným způsobem ekonomicky zabezpečeni, dochází k vzestupu tohoto druhu násilí. Finanční prostředky, které potřebují na obživu, své zájmy a další podobné věci, získávají od svých rodičů i prarodičů a to i za použití síly. Tento druh násilí je velmi obtížné odhalit, neboť senioři násilí z důvodu studu skrývají a žijí v domněnku, že k nastalé životní situaci došlo vlivem jejich selhání při výchově potomků.³⁶

Vedoucí katedry společenských věd Policejní akademie ČR a zároveň dobrovolná spolupracovnice Bílého kruhu bezpečí doc. PhDr. Ludmila Čírtková, CSc. uvádí, že „oběť

³⁵ ŠEVČÍK, Drahomír, ŠPATENKOVÁ, Naděžda a kol. Domácí násilí – Kontext, dynamika a intervence. Praha: Portál, 2011, s. 120-121

³⁶ NEUWIRTH, Jan. Domácí násilí z pohledu dětí a mládeže v regionu Znojmo, Bakalářská práce, Brno: IMS Brno, 2013, s. 31

domácího násilí se může stát kdokoli, bez ohledu na to, jakou má povahu, povolání, věk nebo zkušenosti z dřívějšího vztahu. Oběti jsou nejdříve odlišné, pak se ovšem podobají jako vejce vejci. Domácí násilí je obrazně řečeno propasíruje přes cedník, který je zlomí, vtiskne jim podobné reakce a hlavně strach. Hlavní zákludnost domácího násilí spočívá právě v tom, že činí z oběti pasivní a odevzdanou loutku, ze které se vytratila síla efektivně čelit násilí a vyřešit tak celý problém v této problematice“.³⁷

Žena prochází v průběhu násilného vztahu několika fázemi. Landenburgerová rozlišuje čtyři základní fáze, kterými žena prochází od začátku násilného vztahu až po ukončení:

- **Fáze připoutání se** – představuje počáteční rozvoj vztahu a násilí. Žena má určitou představu o tom, jakým způsobem by chtěla prožít život s partnerem, kterého si vybrala. Počáteční varovné signály, které se začínají ve vztahu vyskytovat, často přehlíží a podceňuje, raději se snaží partnerovi ve všem vyhovět a splnit, co po ní požaduje. Ačkoli se partner začíná chovat násilně, žena toto chování jako násilné nevnímá.
- **Fáze snášení násilí** – násilné chování dále pokračuje a zaujímá stále větší část vztahu. Žena násilí zatím snáší a protože od vztahu mnoho investovala, je ochotná ho tolerovat a snášet. Partner slibuje, že se to už nikdy nebude opakovat, že to bylo opravdu naposledy a žena partnerovým slibům chce věřit. Násilí však postupně narůstá a žena se nemůže rozhodnout, zda má vztah ukončit, nebo v něm má pokračovat.
- **Fáze osvobození se od násilného vztahu** – týrání se stává běžnou záležitostí a hlavní charakteristikou vztahu. V této fázi je žena ochotna hledat pomoc a podporu od okolí, kterému se předtím nesvěřila. Konečně si začíná uvědomovat, že pokud ve vztahu s násilným partnerem zůstane, ztratí její život smysl. U oběti hrozí největší riziko spáchání sebevraždy, neboť dochází k myšlence, že je lepší život ukončit, než dále trpět a snášet partnerovo týrání. Po dlouhé době si žena uvědomuje své vlastní pocity.
- **Fáze „uzdravení se“, odpoutání se** – zahrnuje období, které začíná odchodem ženy od násilného partnera. Žena se opět začleňuje do společnosti, zvyká si na nově

³⁷ BULLETIN Odboru prevence kriminality MV ČR. Za zavřenými dveřmi - Domácí násilí. Vydává Ministerstvo vnitra, 2001, s. 27

vzniklou situaci. Jedná se o dlouhodobější záležitost, žena potřebuje odbornou pomoc.³⁸

2.2 Agresor – osoba násilná

Podle nejnovějších teorií platí, že pachateli, respektive násilnými osobami domácího násilí může být kdokoli, čímž tak vyvrací mýtus, že slušní lidé se násilí nedopouštějí. Podle Bílého kruhu bezpečí pochází násilné osoby ze všech vrstev společnosti bez ohledu na rasu, náboženství či kulturu a jejich chování v domácím prostředí se výrazně liší od chování na veřejnosti. Profil pachatele lze souhrnně vyjádřit slovy **dominance, kontrola, potřeba moci**.³⁹

Proč se někteří lidé chovají agresivně a mají násilné sklony a jiní ne, je velmi obtížné vysvětlit. Příčiny násilného chování jsou různé. Pro někoho je násilí jen životním stylem, další mohou násilím reagovat na stres či špatnou náladu apod. Nejčastějšími zdroji násilného chování jsou:

- **Těžký stres či působení několika stresujících okolností najednou** – některé stresory mohou spustit agresivní chování u násilné osoby. Takovými stresory mohou být vážné finanční problémy, nezaměstnanost, dlouhodobé problémy v zaměstnání, zatčení člena rodiny z různých důvodů, stěhování či vystěhování, vážná nemoc, úmrtí blízké osoby nebo i problémy s rodinnými příslušníky či příbuznými apod.
- **Frustrace** – zklamání ze současného vztahu, nespokojenost se stereotypem partnerského nebo rodinného života, s prací, která jedinci nepřináší uspokojení, nemá jasný životní cíl apod. Frustrace může vyvolat hněv a pohotovost k agresi, však nemusí hned dojít k otevřenému násilí, záleží především na okolnostech, situaci a vlastnostech dané osoby. Agresivní odezva nemusí vždy směřovat proti osobám, které vyvolaly frustrace, ale může být namířena k jinému jedinci, který je

³⁸ MARVÁNOVÁ-VARGOVÁ, Branislava, POKORNÁ, Dana, TOUFAROVÁ, Marie. Partnerské násilí. Praha: LINDE, 2008, s. 50-51

³⁹ KRÁLÍČKOVÁ, Zdeňka, ŽATECKÁ, Eva, DÁVID, Radovan, KORNEL, Martin. Právo proti domácímu násilí. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2011, s. 8-9

fyzicky slabší nebo který je v podřízeném vztahu vůči násilné osobě (např. dítě vůči rodiči).

- **Ohrožení** – fyzická nebo psychologická hrozba může vést k násilnému jednání osoby a to z důvodu, aby se chránila. Násilí může propuknout v okamžiku, kdy se osoba cítí být bezprostředně ohrožena.
- **Charakteristiky vztahu** – vztah mezi násilnou osobou a osobou násilím ohroženou je vztahem na jedné straně intenzivním a připoutávajícím jednoho k druhému, ale na druhé straně si tyto osoby uvědomují, že v jejich vztahu je něco nezdravého – nemohou žít spolu ale ani bez sebe.
- **Partnerské neshody** – v každém soužití muže a ženy nebo i jiných osob se dřív nebo později objeví stres a vztah může být brán jako stereotypní. S tímto jsou někteří schopni se vyrovnat bez užití násilí, jiní se však k násilí uchýlí. Čím déle konflikt trvá, tím se zvyšuje pravděpodobnost, že dojde k násilí.
- **Boj o moc** – boj o moc v domácnosti a strach z bezmoci jsou velmi silnými stavy, které spustí násilné chování. Toto však neplatí jen v partnerských vztazích. Optimální by bylo, kdyby se oba partneři podíleli na rozhodování v domácnosti a aby se vzájemně respektovali a akceptovali. Pokud dojde k situaci, že jedna osoba má veškerou moc a kontrolu, druhá osoba se stává tím pádem bezmocnou, slabou a zranitelnou a může se snadno stát, že dominance může být zneužita do formy násilí. Typickým příkladem jsou zejména pachatelé sexuálního násilí, neboť znásilnění představuje jejich schopnost podmanit si, zavraždit a ponížit oběť.
- **Vzory a modely chování** – pokud násilná osoba jako dítě vyrůstala v prostředí, kde docházelo k násilí a kde násilí bylo „normální“, tak ho akceptovala a přijala za své. Tomu pomáhá i naše dnešní společnost, jelikož násilí je všudypřítomné a to na televizní obrazovce, v kině, na ulici, na internetu apod. Jedinec, který je takto obklopen násilím, se velmi rychle a snadno naučí, že násilné chování může ukazovat směr, jak vyřešit veškeré problémy a jak ventilovat emoce.
- **Identifikace s agresorem** – další příčinou násilného chování může být situace, kdy násilná osoba byla jako dítě neustále tvrdě fyzicky trestána. Při tomto se cítila bezmocně a zažívala pocit slabosti. Toto se násilné osobě vrylo do paměti. Týraný jedinec se stává násilnou osobou, aby se vyrovnal s pocitem bezmoci a beznaděje, chce být silný.

- **Alkohol a drogy** – před incidentem, který nastane, se násilná osoba velmi často posilní konzumací alkoholu nebo i jiných drog. Užitím alkoholu či drog dojde u násilné osoby k uklidnění, nebo jí naopak dodá odvalu. Alkohol a drogy však mnohokrát slouží také jako omluva svého násilného chování.
- **Zdravotní indispozice** – agresivní chování může být také do jisté míry ovlivněno zdravotními komplikacemi, např. špatnou srdeční funkcí, cukrovkou, anémií apod.
- **Psychická onemocnění** – lidé bývají zmateni a dezorientováni, může u nich dojít ke ztrátě kontroly nad svým chováním a rovněž mohou jednat impulzivně, tedy násilně. Mohou si špatně vyložit různé situace a okolnosti a mohou je vnímat jako ohrožení.
- **Poruchy osobnosti** – za rizikové jsou považovány ty poruchy osobnosti, které se přímo vztahují na chování k druhým lidem, jedná se především o antisociální poruchu osobnosti. Lidé, kteří trpí touto poruchou, jsou často podráždění a chovají se agresivně. Výčitky svědomí v případě ublížení jiné osobě u nich neexistují, jelikož žijí v domněnku, že násilné jednání vůči ostatním je vždy oprávněné a odůvodněné. Jsou velmi impulzivní a obvykle nemají žádné či stálé přátele a ani dobré vztahy s rodinnými příslušníky.⁴⁰ „V souborech násilníků evidovaných oficiálně (soudně) nebo viktimologicky (na základě výzkumů obětí domácího násilí) bylo v mnoha studiích zjištěno vysoké procento výskytu poruch osobnosti, jejichž symptomy vykazovalo až 80 % násilníků zkoumaného vzorku. V normální populaci je výskyt poruch osobnosti výrazně nižší, maximalistické odhady se pohybují na hladině 15 – 20%.“⁴¹
- **Velká tolerance společnosti k násilnému chování** – vychází se z přesvědčení, že ať si každý v domácím prostředí dělá, co se mu líbí.⁴²

Autoři, kteří se zabývají otázkou domácího násilí, uvádějí různé typy pachatelů domácího násilí. Například autorka Huňková ve své knize uvádí 2 velké skupiny pachatelů domácího násilí, přičemž vychází ze známého projektu „Mineapolis-experiment“ od L. W. Shermana z roku 1982:

⁴⁰ ŠEVČÍK, Drahomír, ŠPATENKOVÁ, Naděžda a kol. Domácí násilí – Kontext, dynamika a intervence. Praha: Portál, 2011, s. 61-65

⁴¹ ČÍRTKOVÁ, Ludmila. Moderní psychologie pro právníky. 1. vydání. Praha: Grada, 2008, s. 37

⁴² ŠEVČÍK, Drahomír, ŠPATENKOVÁ, Naděžda a kol. Domácí násilí – Kontext, dynamika a intervence. Praha: Portál, 2011, s. 65

1. sociálně problémové – jedná se o pachatele domácího násilí, kteří se dopouštějí páchaní násilí jak na veřejnosti, tak i v domácím prostředí a mají již záznamy v trestním rejstříku
2. násilníky „dvojitá tvář“ – jde o muže, kteří si sestavili vlastní obraz dokonalého muže, který se vyznačuje silou, úspěšností v práci, konkurenceschopností, je schopný zabezpečit rodinu po finanční stránce. Jelikož ale nesplňuje veškerá kritéria, propadá frustraci, je sám se sebou nespokojen a cílem jeho násilí a agresivního chování jsou členové rodiny.⁴³

Účastníci domácího násilí, tedy osoba ohrožená a osoba násilná, jsou vzájemně propojeny. Pokud by v této rovnici chyběla osoba ohrožená nebo osoba násilná, tak by se pochopitelně nemohlo jednat o domácí násilí. Je pravdou, že agresorem i obětí může být teoreticky kdokoli, avšak jedno je jisté a to, že se jedná především o vztah mezi „násilným mužem“ a „ohroženou ženou“.

⁴³ VOŇKOVÁ, Jiřina, HUŇKOVÁ, Markéta a kol. Domácí násilí v českém právu z pohledu žen. Praha: proFem, 2004, s. 60

3 LEGISLATIVNÍ UKOTVENÍ DOMÁCÍHO NÁSILÍ V PRÁVNÍM SYSTÉMU ČR

Touto kapitolou jsou myšleny různé zákony, nařízení vlády, řády, které upravují otázku domácího násilí. Pro činnost Policie České republiky jsou zase stanoveny interní akty řízení, kde se může jednat především o různé závazné pokyny upravující činnosti Policie České republiky v případech výskytu domácího násilí. Jedno je ale jisté, vše slouží k ochraně před sociálně patologickým jevem, jakým je domácí násilí.

3.1 Vývoj právní úpravy domácího násilí

Novodobé české právo vždy zakazovalo násilí proti člověku a postihovalo je sankcemi, a to i vězením. Dlouhá léta ale trvalo, než čeští zákonodárci pochopili, že domácí násilí je tak specifické protiprávní jednání, že na ně v zákonech nestačí obecné zákazy a tresty, ale je třeba speciální právní úpravu. Po roce 1989 se o tom snažili jak veřejnost, tak i zákonodárci přesvědčit především nevládní organizace.⁴⁴

Právní úprava proti domácímu násilí procházela určitým vývojem, který vedl problematiku k dokonalejšímu řešení:

1. **Nový trestný čin** – za první velmi významný počin ve věci ochrany před domácím násilím lze považovat přijetí zákona č. 91/2004 Sb., kterým byl doplněn zákon č. 140/1961 Sb., trestní zákon, o zcela novou skutkovou podstatu trestného činu Týrání osoby žijící ve společně obývaném bytě nebo domě (§ 215a)
2. **Pokus o kompletní úpravu proti domácímu násilí** – o domácím násilí se hovořilo jako o alarmujícím celospolečenském problému, které je třeba právně ošetřit. Je důležité ho právně uchopit, pojmenovat a navrhnout prostředky, které umožňují jeho řešení. Výsledkem byl zákon č. 135/2006 Sb., kterým se mění některé zákony v oblasti ochrany před domácím násilím. Tímto zákonem byl do našeho právního řádu zakotven především institut policejního a soudního předběžného vykazání, dále efektivní spolupráce mezi policií a intervenčními centry.

⁴⁴ CONWAYOVÁ, Helen. Domácí násilí. Praha: Albatros, 2007, s. 77

3. **Zřízení intervenčních center** – dalším krokem, který vedl ke zlepšení situace obětí domácího násilí, bylo přijetí zákona č. 29/2007 Sb., o sociálních službách, kterým byly zřízeny azylové domy a intervenční centra
4. **Novela zákona o sociálně – právní ochraně dětí** – byla provedena novelizace zákona č. 359/1999 Sb., o sociálně-právní ochraně dětí, který byl rozšířen mimo jiné na děti, na kterých je páchan trestný čin a děti, které jsou ohrožené násilím, k němuž dochází mezi rodiči nebo jinými osobami, které jsou odpovědné za výchovu dítěte
5. **Další novela občanského soudního řádu** – zákonem č. 218/2009 Sb. byl novelizován občanský soudní řád, který zakotvil zákaz nežádoucího sledování a obtěžování (stalking) a možnost opětovného výkonu rozhodnutí
6. **Závazný pokyn policejního prezidenta a nový zákon o Policii České republiky** – domácí násilí řešil Závazný pokyn policejního prezidenta č. 176/2006 ze dne 27.11.2006, kterým se stanoví postup příslušníků Policie České republiky v případech domácího násilí. Tento byl nahrazen Závazným pokynem policejního prezidenta č. 200/2008 Sb. ze dne 22.12.2008 o provádění vykázání. Následně byl přijat zákon č. 273/2008 Sb., o Policii České republiky, který platí do současné doby a ve kterém je zakotvena problematika **vykázání**.
7. **Nový trestní zákoník** – v zákoně č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, je zakotven nově pojatý trestný čin Týrání osoby ve společném obydlí dle § 199 a dále Nebezpečné pronásledování dle § 354.
8. **Lidskoprávní úmluvy a judikatura Evropského soudu pro lidská práva** – sem patří aktivity Organizace spojených národů a Rady Evropy.⁴⁵

3.2 Současné právní ukotvení domácího násilí v ČR

Mezi základní právní předpisy vyskytující se v České republice, kterými je zajištěna ochrana před domácím násilím, patří především:

- Zákon na ochranu před domácím násilím č. 135/2006 Sb., kterým se mění některé zákony v oblasti ochrany před domácím násilím – je zde zakotveno vykázání

⁴⁵ KRÁLÍČKOVÁ, Zdeňka, ŽATECKÁ, Eva, DÁVID, Radovan, KORNEL, Martin. Právo proti domácímu násilí. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2011, s. 23-27

- Trestní zákoník – zákon č. 40/2009 Sb.
- Trestní řád – zákon č. 141/1961 Sb. – upravuje postup v trestním řízení, postup policejních orgánů při odhalování, prověřování a vyšetřování trestného činu
- Zákon o přestupcích – zákon č. 200/1990 Sb., který upravuje protiprávní jednání mezi osobami, která nejsou trestným činem
- Zákon o Policii České republiky – zákon č. 273/2008 Sb., který upravuje oprávnění policisty rozhodnout o vykázání ze společného obydlí, zákazu vstupu do něj
- Občanský soudní řád – zákon č. 99/1963 Sb. – předběžné opatření o vstupu do společného obydlí
- Zákon o sociálních službách – zákon č. 108/2006 Sb., který umožňuje zřizování intervenčních center, poradenských zařízení pro ohrožené osoby z domácího násilí
- Zákon o sociálně právní ochraně dětí – zákon č. 359/1999 Sb., jež upravuje postavení dětí, které jsou ohrožovány domácím násilím, k němuž dochází mezi rodiči nebo jinými osobami, které jsou odpovědné za jejich výchovu
- Zákon o sociálním zabezpečení – zákon č. 100/1988 Sb.⁴⁶

Zákon na ochranu před domácím násilím č. 135/2006 Sb.

Dne 1.1.2007 vstoupil v ČR v účinnost zákon č. 135/2006 Sb., kterým se změnilly některé zákony v oblasti ochrany před domácím násilím. Tímto novým zákonem se Česká republika zařadila mezi ty státy Evropské unie, které se zabývají nejen represí a kriminalizací domácího násilí, ale i jeho prevencí. Zákon vychází z předpokladu, že domácí násilí představuje velice složitý společenský problém, k jehož účinnému řešení je třeba spolupráce různých složek, které s problémy domácího násilí přicházejí běžně do kontaktu a jež se tímto problémem zabývají. Hlavní prioritou je prevence ve smyslu včasné reakce (intervence). Tato má zejména zabránit opakování incidentů a následnou eskalaci násilí v konkrétním případě. Tím nový zákon jasně poukazuje na skutečnost, že stát považuje domácí násilí už v jeho počátcích, kdy se ještě nemusí jednat o trestný čin, jednoznačně za nesoukromý jev, který není možné tolerovat. Zákon je postaven na třech pilířích, které jsou vzájemně propojeny:

⁴⁶ MUSELÍKOVÁ, Miroslava, VAŇKOVÁ, Zdeňka, VODIČKOVÁ, Miroslava. Právo v sociální oblasti. Brno: IMS Brno, 2013, s. 163

1. **Policie České republiky** (ochrana ohrožené osoby před agresorem, vykázaní násilné osoby)
2. **Intervenční centra** (následná pomoc osobám ohroženým domácím násilím)
3. **Justice** (občanskoprávní řešení, které reprezentuje prostor pro iniciativu ohrožené osoby)⁴⁷

Zákon je koncipován na následujících principech:

- **Princip priority práv** – zásah do soukromé sféry je přípustný pouze v případě, že je nezbytný pro ochranu života, zdraví, práv a svobod jiných ohrožených osob
- **Princip subsidiarity** – bezpečnost osoby ohrožené domácím násilím je zajištěna opatřeními, které mají netrestní povahu
- **Princip odvrácení hrozby nebezpečí** – zákonná opatření jsou preventivní reakcí na nebezpečné chování ze strany násilné osoby a prevencí rizika, které představuje opakování násilného jednání
- **Princip přiměřenosti a minimalizace zásahů** – druh, trvání a intenzita zásahu policisty je určována účinnou ochranou a minimálním zásahem do práv a svobod, jež jsou zaručeny ústavou
- **Princip výměny informací zejména mezi policisty, intervenčními centry a orgány sociálně právní ochrany**⁴⁸

Ochrana před domácím násilím v zákonu o přestupcích

Za přestupky jsou označovány protiprávní skutky, které se vyznačují nižším stupněm nebezpečnosti pro společnost. „*Domácí násilí je sankcionováno nejčastěji jako přestupek proti občanskému soužití podle § 49 odstavce 1 písmen a), c), e) zákona č. 200/1990 Sb., o přestupcích v platném znění*“.⁴⁹

„§ 49

Přestupky proti občanskému soužití

⁴⁷ ČÍRTKOVÁ, Ludmila. Forenzní psychologie. 2. upravené vydání. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2009, s. 243-245

⁴⁸ VOŇKOVÁ, Jiřina, SPOUSTOVÁ, Ivana. Domácí násilí v českém právu z pohledu žen. 2. přepracované vydání. Praha: proFem, 2008, s. 83-84

⁴⁹ VOŇKOVÁ, Jiřina, SPOUSTOVÁ, Ivana. Domácí násilí v českém právu z pohledu žen. 2. přepracované vydání. Praha: proFem, 2008, s. 88

(1) Přestupku se dopustí ten, kdo

a) jinému ublíží na cti tím, že ho urazí nebo vydá v posměch,

c) jinému úmyslně vyhrožuje újmou na zdraví, drobným ublížením na zdraví, nepravdivým obviněním z přestupku, schválnostmi nebo jiným hrubým jednáním,

e) působí jinému újmu pro jeho příslušnost k národnostní menšině nebo pro jeho etnický původ, pro jeho rasu, barvu pleti, pohlaví, sexuální orientaci, jazyk, víru nebo náboženství, pro jeho politické nebo jiné smýšlení, členství nebo činnost v politických stranách nebo politických hnutích, odborových organizacích nebo jiných sdruženích, pro jeho sociální původ, majetek, rod, zdravotní stav anebo pro jeho stav manželský nebo rodinný⁵⁰.

Přestupky podle § 49 odstavce 1 písmene c) spáchané mezi blízkými osobami a přestupky podle § 49 odstavce 1 písmene a) se projednávají pouze na návrh postižené osoby – jedná se o tzv. **návrhové přestupky**. Návrh musí poškozená osoba podat ve lhůtě nejpozději do tří měsíců ode dne, kdy se dozvěděla o přestupku přestupkové komisi.⁵¹

Domácí násilí a trestní zákoník

Trestný čin, který by se nazýval „domácí násilí“, sice neexistuje, v trestním zákoníku č. 40/2009 Sb., jež nabyl účinnost k 1.1.2010, je však zakotven trestný čin Týrání osoby žijící ve společném obydlí podle § 199 trestního zákoníku, který s případy domácího násilí úzce souvisí. Tomuto předcházela trestný čin Týrání osoby žijící ve společně obývaném bytě nebo domě podle § 215a zákona č. 140/1961 Sb., trestní zákon⁵².

„§ 199

Týrání osoby žijící ve společném obydlí

(1) Kdo týrá osobu blízkou nebo jinou osobu žijící s ním ve společném obydlí, bude potrestán odnětím svobody na šest měsíců až čtyři léta.

⁵⁰ Zákon č. 200/1990 Sb., o přestupcích, ve znění pozdějších předpisů

⁵¹ VOŇKOVÁ, Jiřina, SPOUSTOVÁ, Ivana. Domácí násilí v českém právu z pohledu žen. 2. přepracované vydání. Praha: proFem, 2008, s. 89

⁵² <http://www.persefona.cz/n-domaci-nasili.php?page=dn-zakony>, 15. února 2015 v 19:25 hodin

(2) Odnětím svobody na dvě léta až osm let bude pachatel potrestán,

a) spáchá-li čin uvedený v odstavci 1 zvlášť surovým nebo trýznivým způsobem,

b) způsobí-li takovým činem těžkou újmu na zdraví,

c) spáchá-li takový čin nejméně na dvou osobách, nebo

d) páchá-li takový čin po delší dobu.

(3) Odnětím svobody na pět až dvanáct let bude pachatel potrestán, způsobí-li činem uvedeným v odstavci 1

a) těžkou újmu na zdraví nejméně dvou osob, nebo

b) smrt“.⁵³

V souvislosti s problematikou domácího násilí může docházet i ke spáchání dalších trestných činů, kterých se násilná osoba může dopouštět, jako např.: vražda (§ 140 trestního zákoníku), těžké ublížení na zdraví (§ 145 trestního zákoníku), ublížení na zdraví (§ 146 trestního zákoníku), zbavení osobní svobody (§ 170 trestního zákoníku), omezování osobní svobody (§ 171 trestního zákoníku), vydírání (§ 175 trestního zákoníku), porušování domovní svobody (§ 178 trestního zákoníku), porušení tajemství dopravovaných zpráv (§ 182 trestního zákoníku), znásilnění (§ 185 trestního zákoníku), týrání svěřené osoby (§ 198 trestního zákoníku), únos dítěte a osoby stížená duševní poruchou (§ 200 trestního zákoníku), neoprávněný zásah do práva k domu, bytu nebo nebytovému prostoru (§ 208 odst. 2 trestního zákoníku), maření výkonu úředního rozhodnutí a vykázání (§ 337 odst. 2 trestního zákoníku), násilí proti skupině obyvatelů a proti jednotlivci (§ 352 trestního zákoníku),⁵⁴ dále ještě útisk (§ 177 trestního zákoníku), zanedbání povinné výživy (§ 196 trestního zákoníku – jedná se jak o vyživovací povinnost rodičů a dětí nebo mezi osvojencem a osvojitelem, tak samozřejmě i mezi manžely a příbuznými v pokolení přímém) a v neposlední řadě nebezpečné pronásledování (§ 354 trestního zákoníku).

⁵³ Zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník

⁵⁴ <http://www.persefona.cz/n-domaci-nasili.php?page=dn-zakony>, 15. února 2015 v 19:25 hodin

3.3 Domácí násilí z pohledu Policie ČR

Co se týče ochrany ohrožené osoby před domácím násilím ze strany Policie ČR, tak jedním ze základních oprávnění, který Policie ČR má, je **vykázání**. Vykázání je vedeno v zákoně č. 273/2008 Sb., o Policii České republiky, přesněji Hlava VII, § 44 – 47, přičemž vykázání v tomto zákoně začíná následovně: *„Lze-li na základě zjištěných skutečností, zejména s ohledem na předcházející útoky, důvodně předpokládat, že se osoba dopustí nebezpečného útoku proti životu, zdraví anebo svobodě nebo zvláště závažného útoku proti lidské důstojnosti, je policista oprávněn vykázat tuto osobu z bytu nebo domu společně obývaného s útokem ohroženou osobou (dále jen „společné obydlí“), jakož i bezprostředního okolí společného obydlí. Policista je oprávněn tuto osobu vykázat i v její nepřítomnosti.“*⁵⁵

Vykázání trvá přesně po dobu 10 dnů od doby, kdy policista o vykázání rozhodl. Tato lhůta je však zákonem stanovená a nelze ji zkrátit. A to ani v případě, že o to požádá ohrožená osoba. Násilná osoba si však může do 3. dnů od vykázání podat námitku proti vykázání na příslušné krajské ředitelství Policie ČR a v případě, že bude námitka kladně vyhodnocena, tak vykázání se ruší.

V praxi, když policista vyjede na místo, tak nejprve vyhodnotí, zda jsou přítomny znaky domácího násilí: opakovanost jednotlivých útoků, stupňování, jasné a neměnné role (kdo je ohrožená osoba a kdo násilná), společná domácnost. K vyhodnocení použije informace, které získá vytěžením oznamovatele, účastníků možného domácího násilí, jejich příbuzných a dalších členů rodiny a sousedů. Následně provede lustraci v informačních systémech Policie za účelem zjištění, zda již byly incidenty v této domácnosti, lépe řečeno mezi ohroženou a násilnou osobou, řešeny ze strany Policie ČR. Na místě vyhodnocuje situaci pomocí otázek SARA DN, tedy zkoumá na místě jaká je intenzita útoku, průběh útoku, předchozí výjezdy (počet výjezdů, zjištěné skutečnosti, výsledek), jaká je míra rizika v případě dalšího útoku pro ohroženou osobu, jakmile Policie ČR z místa odjede. Podle vlastního uvážení posuzuje míru nebezpečnosti násilné osoby a riziko eskalace.

Jakmile se policista po vyhodnocení situace rozhodne vykázat násilnou osobu, rozhodnutí o vykázání oznámí ústně oběma aktérům, tedy jak osobě ohrožené, tak i osobě násilné a

⁵⁵ <http://www.policie.cz/clanek/preventivni-informace-institut-vykazani.aspx>, 15. února 2015 v 13:20 hodin

poté jim předá písemné potvrzení o vykázání., ve kterém je uvedena totožnost obou osob, samozřejmě poučení o právech a povinnostech, jaká má vykázaná osoba a také vymezení prostoru, ze kterého je násilná osoba vykázána. Tento prostor musí být přesně vymezen a specifikován (vymezeným prostorem nemusí být jen domácnost či dům, ale i předzahrádka, zahrádka nebo prostor kolem domu). V případě, že násilná osoba není přítomna vykázání, poučí ji policista o jejích právech a povinnostech, které vyplývají z vykázání, při prvním kontaktu.⁵⁶

Další povinností policisty, který provádí vykázání, je vyrozumění intervenčního centra o vykázání a dále vyrozumí OSPOD a to v případě, že domácímú násilí jsou přítomny děti.

Další oprávnění, kterými Policie ČR disponuje, je zajištění osoby podle § 26 zákona číslo 273/2008 Sb., o Policii České republiky, v případě, že se osoba dopouští jednání, které má znaky přestupku a zadržení dle § 76 zákona číslo 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním v případě, že je osoba podezřelá ze spáchání trestného činu. Tato oprávnění se sice vztahují na přestupkové či trestní jednání násilné osoby, avšak neřeší přímo problematiku domácího násilí. Toto přímo řeší, jak je výše popsáno, vykázání.

⁵⁶ ŠEVČÍK, Drahomír, ŠPATENKOVÁ, Naděžda a kol. Domácí násilí – Kontext, dynamika a intervence. Praha: Portál, 2011, s. 133-134

4 DOMÁCÍ NÁSILÍ V MEZIGENERAČNÍ LINII

Jak už sám název této kapitoly napovídá, domácí násilí v mezigenerační linii představuje domácí násilí, které probíhá nikoliv mezi manželi, druhem a družkou apod., ale mezi osobami, které se od sebe liší generačně. Pokud se podíváme na všeobecně známé statistiky, tak není v takové míře rozšířené, avšak musíme si uvědomit, že i k takovému násilí dochází.

4.1 Násilí dětí vůči jejich rodičům

Pod pojem domácí násilí je možné zařadit rovněž násilí dětí, kterého se dopouští na rodičích. K tomuto dochází zejména v neúplných rodinách, v rodinách pouze s jedním rodičem, např. když dítě zůstává samo jen s matkou, tak může převzít roli pseudopartnera (nepravý, napodobený partner). Toto dítě se však může proměnit i v tyrana, který rozhoduje o všem, co se v rodině děje. Některý rodič může být pro dítě vzorem – například syn se k matce chová arogantně a to z toho důvodu, že byl svědkem arogantního chování otce k jeho matce. Agresivním chováním ke svým rodičům se často vyznačují jedináčci, jelikož jsou centrem dění v rodině a do nichž jsou vloženy ambice rodičů. V těžké situaci se rovněž ocitají prvorozené děti, jejichž pozice se mění po narození mladšího sourozence. Najednou jim není věnována taková pozornost, jakou by potřebovali. Problematické může být také dítě nejmladší, které se narodí ve velkém časovém odstupu do rodiny již starších rodičů. V neposlední řadě se mohou vůči rodičům chovat agresivně děti, které jsou adoptované.⁵⁷

Pachatele, kterými jsou děti vůči svým rodičům, lze názorně popsat jako „nepovedené“ děti. V převážně většině jde o potomky, kteří jsou již dospělí a kteří sami selhali při hledání svého místa v životě. Nejsou z různých důvodů schopni, aby vedli plnohodnotný a nezávislý život. Ke svým rodičům se vrací po krachu svých původních manželství, nebo po ztrátě zaměstnání, po ukončení výkonu trestu odnětím svobody či výkonu trestu dlouhotrvající vazby. Velmi obtížně si hledají práci, konzumují alkohol anebo jsou drogově závislí. Svě rodiče zneužívají především po finanční stránce. Jakmile se však rodiče pokouší takového potomka určitým způsobem usměrnit, dochází k projevům

⁵⁷ BULLETIN Odboru prevence kriminality MV ČR. Za zavřenými dveřmi - Domácí násilí. Vydává Ministerstvo vnitra, 2001, s. 18

násilí ze strany potomků. Záhy se nátlak a agresivní chování potomků vůči rodičům stávají běžnou součástí rodinného života.⁵⁸

4.2 Násilí vůči starším členům rodiny – seniorům

Zvláštní kapitolu v oblasti domácího násilí zaujímají senioři. Násilí na seniorech nelze chápat jen jako násilí v rodině. Jde o daleko složitější problematiku. K hlubšímu porozumění problematice násilí na seniorech je třeba poukázat na další aspekty, které do určité míry vyplývají z psychického a zdravotního stavu, změn ve společenském životě a životního stylu starších lidí. Vlivem stáří se mění funkce paměti, dochází k projevům nejruznějších onemocnění, která mohou být i duševního charakteru. Starší lidé mohou být nedůvěřiví, mohou pociťovat zvýšenou úzkost, sníženou sebedůvěrou apod.⁵⁹

Senioři, kteří se ocitají na pozici osob ohrožených domácím násilím, představují skupinu, která je do současné doby neprávem opomíjená ze strany odborníků na domácí násilí. Problematika násilí na seniorech se totiž velmi obtížně zjišťuje a podchycuje, neboť senioři tuto skutečnost skrývají a to především z toho důvodu, že se za ni stydí, nebo v důsledku nemoci, kterou může být demence či deprese, nejsou schopni rozpoznat, že se jedná o násilí a následně tuto skutečnost oznámit. Dalšími důvody, proč senioři o problému mlčí, je obava, že jim nebude nikdo věřit vzhledem k jejich věku a že bude zpochybňována věrohodnost jejich tvrzení. Senioři bývají často na násilných osobách různým způsobem závislí a obávají se, že ztratí člověka, který se o ně stará, ačkoliv tento se k nim chová násilně a nepečuje o ně dobře.⁶⁰

Syndrom týraného, zneužívaného a zanedbávaného seniora

Někteří autoři se zabývají problematikou násilí na seniorech, k němuž dochází v domácím prostředí, jako součást domácího násilí, jiní hovoří o syndromu EAN (elder abuse and neglect). Zneužívání starého člověka je možné vymezit jako využití či zneužití důvěrného vztahu k seniorovi za účelem vlastního obohacení jeho majetkem, popřípadě penězi

⁵⁸ <http://www.linde-nakladatelstvi.cz/media/files/12PAR10-15.pdf>, 3. března 2015 v 12:20 hod.

⁵⁹ BULLETIN Odboru prevence kriminality MV ČR. Za zavřenými dveřmi - Domácí násilí. Vydává Ministerstvo vnitra, 2001, s. 19

⁶⁰ ŠEVČÍK, Drahomír, ŠPATENKOVÁ, Naděžda a kol. Domácí násilí – Kontext, dynamika a intervence. Praha: Portál, 2011, s. 126

(finanční a majetkové zneužívání), k získání různých výhod z přízně poskytované seniorem (citové zneužívání) nebo k získání moci nad seniorem (systémové zneužívání). Násilí na seniorech v domácím prostředí naplňuje všechny rysy, které jsou pro domácí násilí charakteristické. K útokům dochází na soukromé půdě, nebo i na jiných místech, kam však nedosahuje sociální kontrola, tudíž je ohrožená osoba v průběhu útoku izolována od pomoci.⁶¹

Násilí na seniorech se může projevovat různými způsoby:

- **fyzické** – bití, vystavování chladu, omezování svobodného pohybu, odpírání jídla či pití
- **psychické a citové** – nadávky, slovní urážky, vyhrožování, neustálé ponižování, odpírání různých návštěv a zdůrazňování, že senior je nepotřebný
- **finanční a majetkové** – prisvojování si důchodu, který senior obdrží, nátlak na provedení změn v závěti
- **sexuální** – ze strany členů rodiny
- **zanedbávání** – není brán zřetel na potřeby seniora, neposkytování potřebné pomoci a péče, jídla, pití atd.⁶²

„Životní situace, které podporují vznik domácího násilí ve vyšším věku:

- *závislost, sociální izolovanost a nedostatek sebedůvěry*
- *dlouhodobé závažnější onemocnění*
- *návrat dospělých dětí k rodičům (často se jedná o osoby, které nejsou ve svém osobním životě příliš úspěšné, rozvedly se, přišly o byt, nemají práci, jsou závislé na alkoholu nebo jiných omamných látkách)*
- *soužití starých rodičů s duševně nemocnými dospělými dětmi (rodiče postupně ztrácí autoritu, mají z nich strach a snaží se je dostat na léčení)“⁶³*

⁶¹ ŠEVČÍK, Drahomír, ŠPATENKOVÁ, Naděžda a kol. Domácí násilí – Kontext, dynamika a intervence. Praha: Portál, 2011, s. 129

⁶² <http://www.idtbrno.cz/seniori-a-domaci-nasili>, 3. března 2015 v 19:20 hod.

⁶³ <http://www.domacinasili.cz/ohrozene-osoby/seniori>, 5. března 2015 v 11:05 hod.

Občanské sdružení ROSA zabývající se problematikou domácího násilí provedlo šetření, přičemž bylo zjištěno, že v Česku stoupá počet odhalených případů týraných seniorů. Každý pátý senior již mohl zažít některou z forem násilí. Je smutné, že v každém druhém případě, kdy došlo k týrání seniorů, jsou násilnými osobami vlastní potomci. Děti nebo vnoučata zejména psychicky, ale i fyzicky týrají seniory. Provedeným šetřením Občanského sdružení ROSA bylo zjištěno, že až jedna čtvrtina osob, které byly vykázány ze společného bydliště, so dopouštěla právě mezigeneračního násilí na starém člověku (seniorovi).⁶⁴

Na základě různých studií docházíme k závěru, že k domácímu násilí dětí na rodičích nebo vnoučatech na prarodičích, souhrnně k mezigeneračnímu domácímu násilí, dochází čím dál častěji. Samozřejmě případy, které jsou v této problematice již řešeny, představují pouze zlomek všech případů, k nimž stále dochází. Dle mého názoru nejčastějším problémem, proč ohrožené osoby mezigeneračního domácího násilí neoznámují skutečnost, že k násilí dochází, je pocit studu: „Vždyť já nemohu nikomu říci, že mé dítě, popřípadě vnouče, mě týrá. Jak bych vypadala.“ Tohoto využívají násilné osoby, které zneužívají především fyzicky a psychicky slabší jedince.

⁶⁴ <http://rosa-os.cz/tretina-seniorek-mela-v-zivote-zkusenost-s-nasilim>, 5. března 2015 v 11:25 hod.

II. PRAKTICKÁ ČÁST

5 VÝZKUM V OBLASTI MEZIGENERAČNÍHO DOMÁCÍHO NÁSILÍ

Praktická část bakalářské práce je zaměřena na zjištění postoje veřejnosti k problému, jakým je mezigenerační domácí násilí a dále zda respondenti byli účastni mezigeneračního domácího násilí. K tomuto zjištění je v práci využit dotazník, který je součástí přílohy P 1 a dále polostrukturovaný rozhovor.

5.1 Cíl práce, metody výzkumu a stanovení hypotéz

Cílem výzkumu je zjistit, v jaké míře je zakotven v podvědomí veřejnosti problém mezigeneračního domácího násilí. Dalším cílem je zjištění, zda je společnost dostatečně informována o problematice mezigeneračního domácího násilí.

Pro zjištění potřebných dat je využita metoda kvantitativního výzkumu pomocí dotazníku. Dotazník umožňuje celkem snadno získat informace od velkého počtu respondentů v poměrně krátkém časovém období⁶⁵. Dotazník je koncipován tak, že obsahuje celkem 17 otázek, přičemž prvních 5 otázek se vztahuje obecně k osobě respondenta. Samozřejmě je zajištěna anonymita. Dalších 12 otázek se již vztahuje k problematice domácího násilí a mezigeneračního domácího násilí. Otázky v dotazníku jsou formulovány obecně tak, aby byly pro všechny respondenty srozumitelné. Veškeré otázky jsou uzavřené, kromě otázky číslo 17, která je polouzavřená. V případě kladné odpovědi je možné doplnit odpověď o konkrétní příklad, kde hledat pomoc v případě výskytu mezigeneračního domácího násilí.

Druhá metoda, která je v bakalářské práci použita, je metoda kvalitativního výzkumu a to polostrukturovaný rozhovor. V rozhovoru byly použity hlavní otázky a následně dle odpovědí i navazující otázky.

Důležitou součástí výzkumu je hypotéza. Jedná se o tvrzení, jež vyjadřuje vztah mezi dvěma proměnnými, které jsou měřitelné⁶⁶. V práci jsou stanoveny 4 následující hypotézy:

⁶⁵ DISMAN, Miroslav. Jak se vyrábí sociologická znalost. 3. vydání. Praha: Karolinum, 2002, s. 141

⁶⁶ GAVORA, Peter. Úvod do pedagogického výzkumu. 4. vydání. Bratislava: Univerzita Komenského v Bratislavě, 2008, s. 67

Hypotéza H1 - Předpokládám, že minimálně 85% respondentů ví, co znamená pojem domácí násilí

Hypotéza H2 - Předpokládám, že minimálně 70% respondentů ví, co znamená pojem mezigenerační domácí násilí

Hypotéza H3 - Předpokládám, že minimálně 60% respondentů zastává názor, že společnost je dostatečně informována o mezigeneračním domácím násilí

Hypotéza H4 - Předpokládám, že 90% respondentů ví, kde by hledali pomoc v případě výskytu mezigeneračním domácím násilí

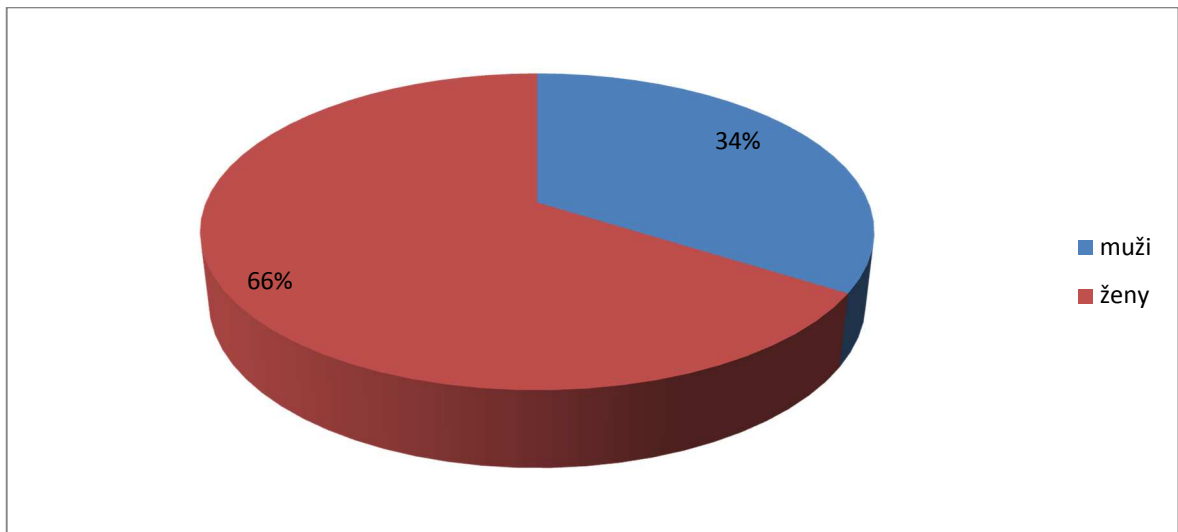
5.2 Výběr respondentů

Výběr respondentů je rozdělen do dvou skupin. První skupinu respondentů tvoří bydlící v Domě s pečovatelskou službou ve Znojmě, jedná se tedy o starší generaci. Druhou skupinu tvoří respondenti náhodně vybraní z řad veřejnosti. Celkem bylo rozdáno 200 dotazníků, přičemž 100 dotazníků bylo rozdáno respondentům bydlících v Domě s pečovatelskou službou ve Znojmě a dalších 100 dotazníků náhodně vybraným respondentům z řad veřejnosti. Dotazníkové šetření probíhalo v měsíci únoru a březnu 2015. Z 200 rozdaných dotazníků se vrátilo celkem 191 dotazníků. Z tohoto počtu je dále vyhodnoceno 5 dotazníků jako neupotřebitelných a to z důvodu nevyplnění všech otázek nebo z důvodu, že respondenti vybrali u otázky více odpovědí.

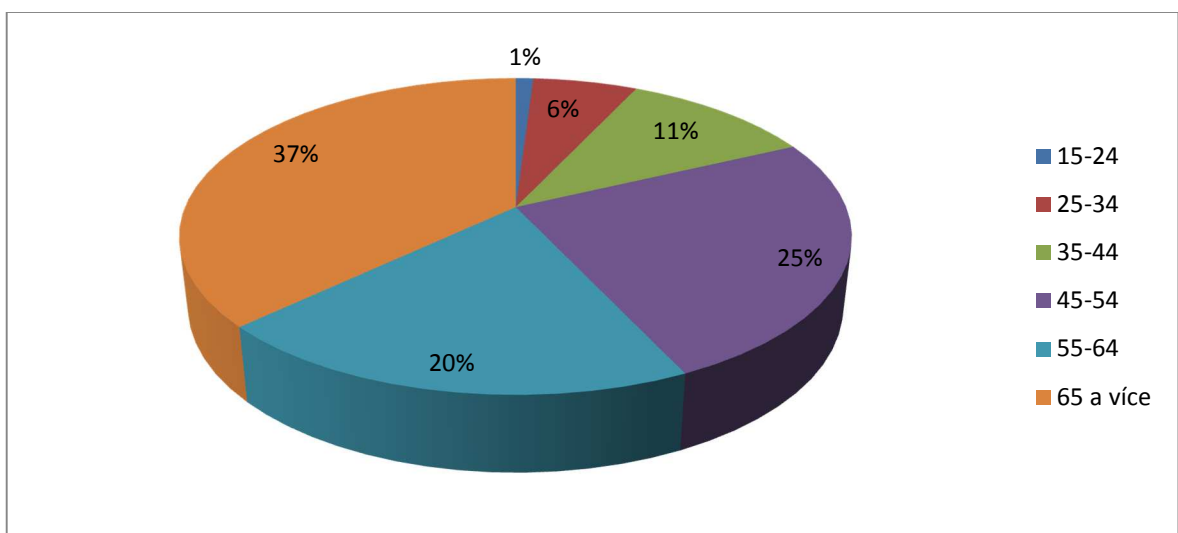
V případě rozhovoru byly získány 2 osoby, které byly ochotny účastnit se rozhovoru v problematice mezigeneračního domácího násilí. Jednou osobou je zdravotní sestra v nemocnici a druhou osobou je bývalá policistka. Rozhovory byly provedeny zejména k doplnění praktické části bakalářské práce.

5.3 Prezentace výsledků výzkumu

Výsledky, kterých jsem dosáhl, jsou v práci prezentovány formou grafů. Výsledky v grafu značí procentuální vyjádření počtu respondentů. Následně je k procentuálnímu zastoupení uveden počet respondentů. Výsledky v procentech jsou pro lepší přehlednost zaokrouhleny na celá čísla.

Otázka číslo 1: Pohlaví*Graf č. 2 – Zastoupení respondentů dle pohlaví*

Graf č. 2 ukazuje poměr mužů a žen, kteří se účastnili dotazníkového šetření, přičemž z celkového počtu bylo 63 mužů, což odpovídá 34% a 123 žen, což odpovídá 66%.

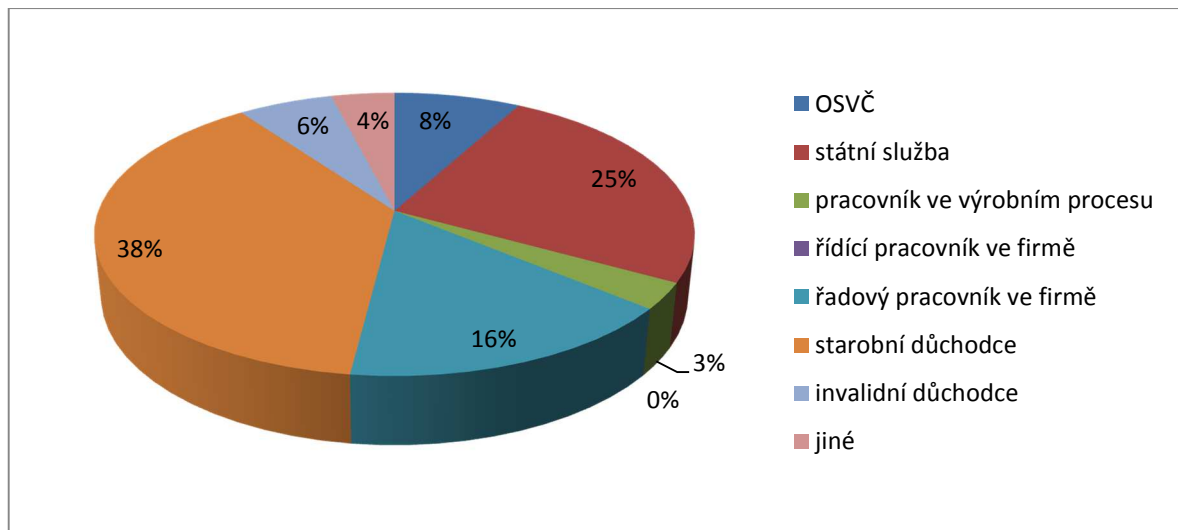
Otázka č. 2: Věk*Graf č. 3 – Zastoupení respondentů dle věkových skupin*

Graf zachycující věkové skupiny respondentů ukazuje, že respondenti byli rozděleni do následujících věkových skupin: do skupiny 15 – 24 let patřili 2 respondenti, což představuje 1%, do skupiny 25 – 34 let patřilo 11 respondentů, což představuje 6%, do skupiny 35 – 44 let patřilo 21 respondentů, což představuje 11%, do skupiny 45 – 54 let

patřilo 46 respondentů, což představuje 25%, do skupiny 55 – 64 let patřilo 38 respondentů, což představuje 20% a do skupiny 60 a více let patřilo 68 respondentů, což představuje 37%.

Otázka č. 3: Zaměstnání

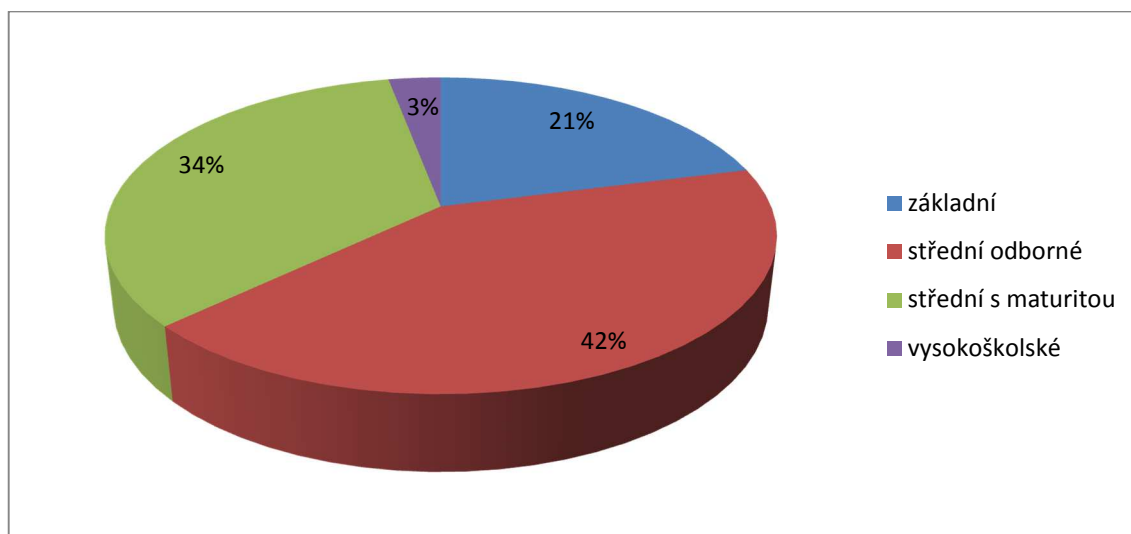
Graf č. 4 – Pracovní zařazení respondentů

Otázka směřující k zaměstnání dotazovaných respondentů byla zodpovězena následovně: jako OSVČ pracuje 15 respondentů, což představuje 8%, ve státní službě je zaměstnáno 47 respondentů, což je 25%, pracovníků ve výrobním procesu je 6, což představuje 3%, řídicí pracovník ve firmě se nevyskytl, jako řadový pracovník ve firmě pracuje 30 respondentů, což představuje 16%, ve starobním důchodu se nachází 70 respondentů, což je 38%, v invalidním důchodu se nachází 10 respondentů, což představuje 6% a v jiném zde neuvedeném zaměstnání pracuje 8 respondentů, což představuje 4% z celkového počtu respondentů.

Otázka č. 4: Vzdělání

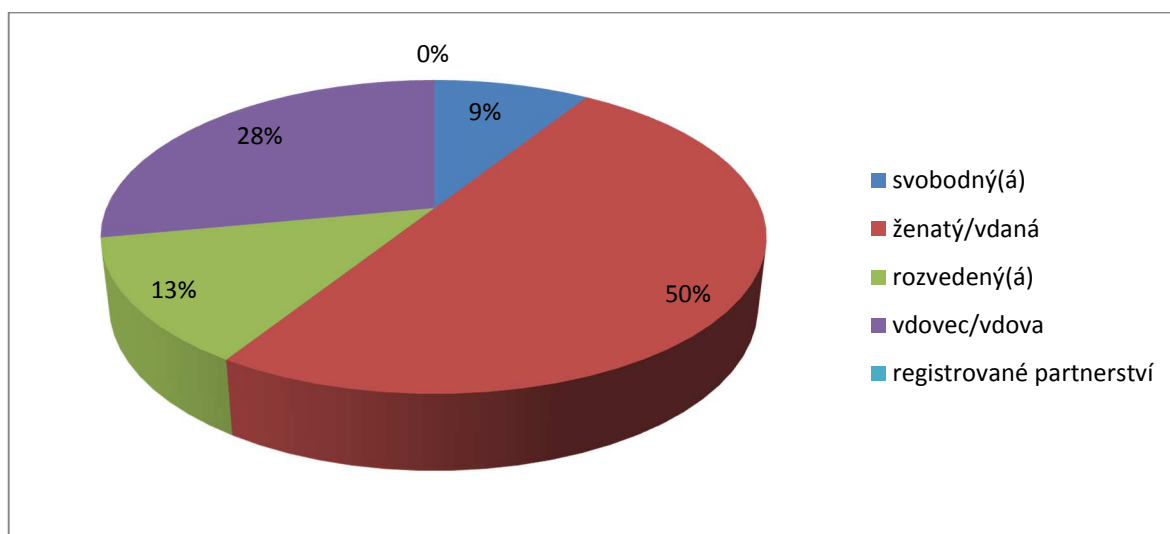
Graf č. 5 – Rozdělení respondentů dle dosaženého vzdělání

Otázkou vzdělání je myšleno nejvyšší dosažené vzdělání, přičemž základní vzdělání má 39 respondentů, což představuje 21%, střední odborné vzdělání má 78 respondentů, tedy 42%, střední s maturitou má 64 respondentů, což představuje 34% a vysokoškolského vzdělání dosáhlo 5 respondentů, jež představuje 3%.

Otázka č. 5: Rodinný stav

Graf č. 6 – Rozdělení respondentů dle rodinného stavu

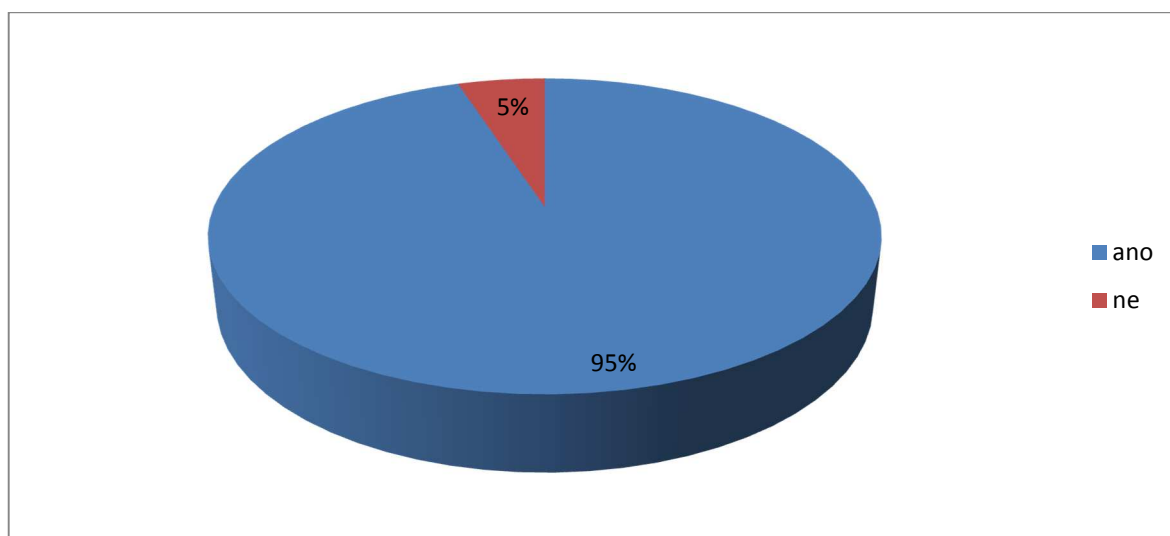

Svobodných bylo 17 respondentů, což je 9%, v manželském svazku bylo 93 respondentů, což je 50%, rozvedených bylo 25 respondentů, což je 13% a ovdovělých bylo 51

respondentů, což je 28%. Respondenta, který žije v registrovaném partnerství, se nepodařilo oslovit, tudíž zastoupení respondentů žijících v registrovaném partnerství ve výzkumu není.

Otázka č. 6: Slyšel(a) jste již někdy o pojmu domácí násilí?

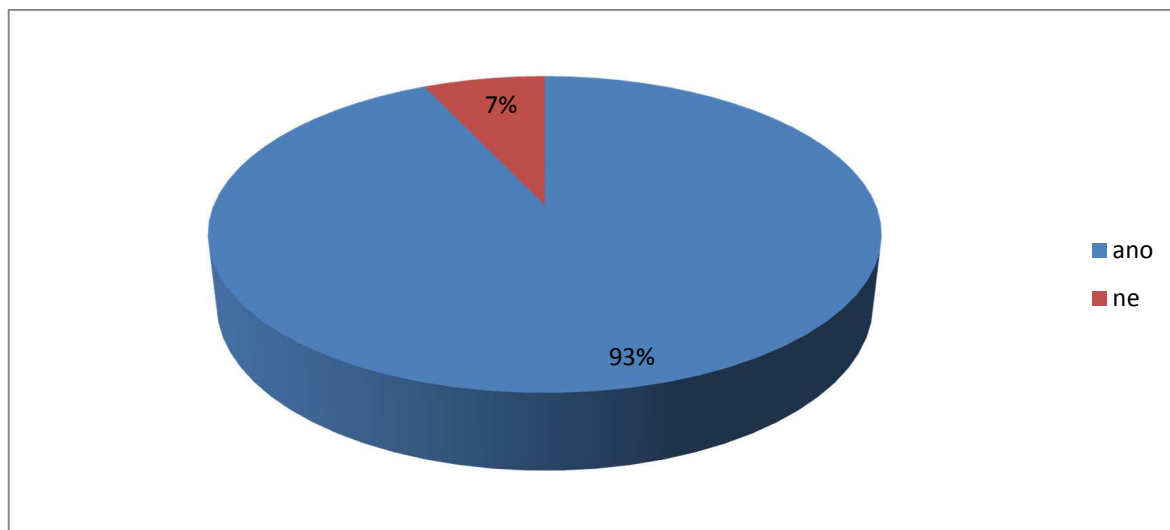
Graf č. 7 – Rozdělení respondentů na základě doslechu o domácím násilí

Touto otázkou bylo zjištěno, že 177 respondentů, což představuje 95%, se již někdy doslechlo o pojmu domácí násilí a jen 9 respondentů, tedy 5% o domácím násilí dosud neslyšelo.

Otázka č. 7: Víte, co přesně znamená pojem domácí násilí?

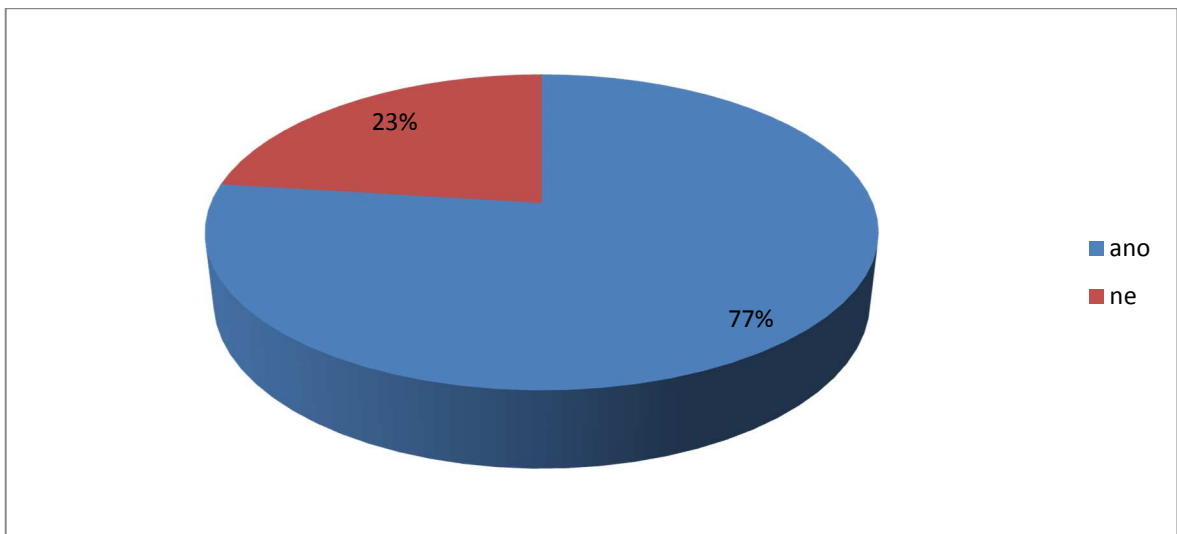
Graf č. 8 – Definice pojmu domácí násilí

Otázkou č. 6 bylo zjišťováno, zda respondenti slyšeli o pojmu domácí násilí, avšak touto otázkou bylo zjištěno, že 173 respondentů (93%) ví, co znamená pojem domácí násilí a 13 respondentů (7%) nic o domácím násilí neví.

Otázka č. 8: Slyšel(a) jste již někdy o pojmu mezigenerační domácí násilí?

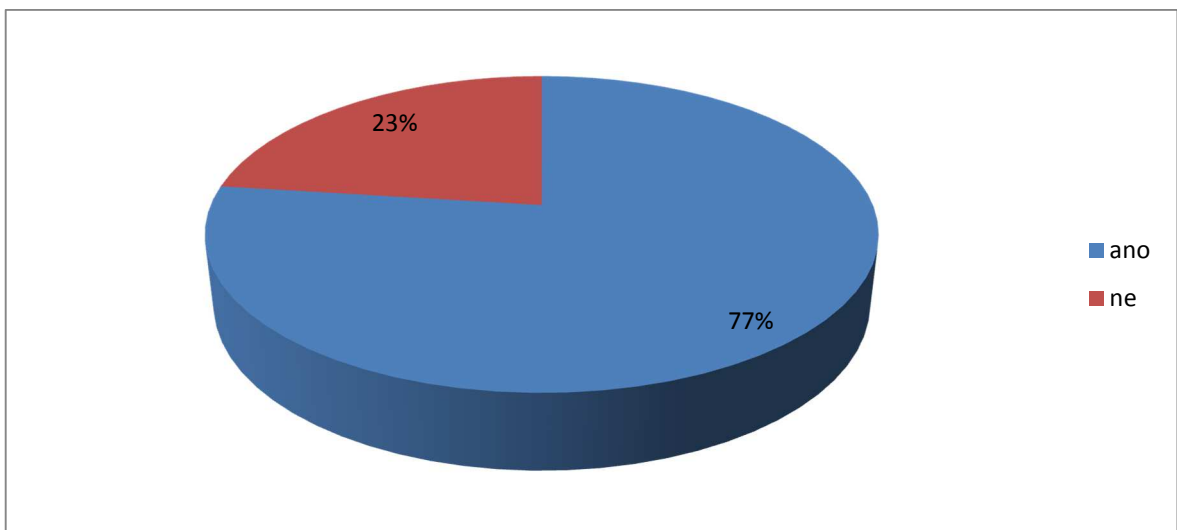
Graf č. 9 – Rozdělení respondentů na základě doslechu o mezigeneračním domácím násilí

144 respondentů (77%) se již někdy doslechlo o pojmu mezigenerační domácí násilí a 42 respondentů (23%) o mezigeneračním domácím násilí nikdy neslyšelo.

Otázka č. 9: Víte, co přesně znamená pojem mezigenerační domácí násilí?

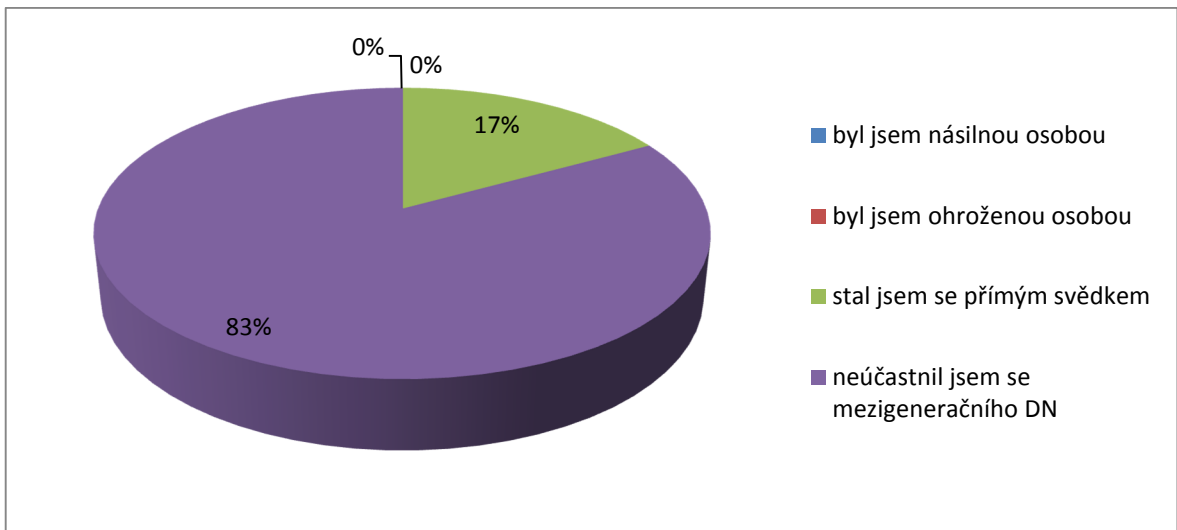
Graf č. 10 – Definice pojmu mezigenerační domácí násilí

Počet odpovědí u této otázky je naprosto totožný jak u otázky předešlé, tudíž 144 respondentů (77%) ví, co pojem mezigenerační domácí násilí znamená a 42 respondentů (23%) tento pojem nezná.

Otázka č. 10: Byl(a) jste někdy účastníkem mezigeneračního domácího násilí?

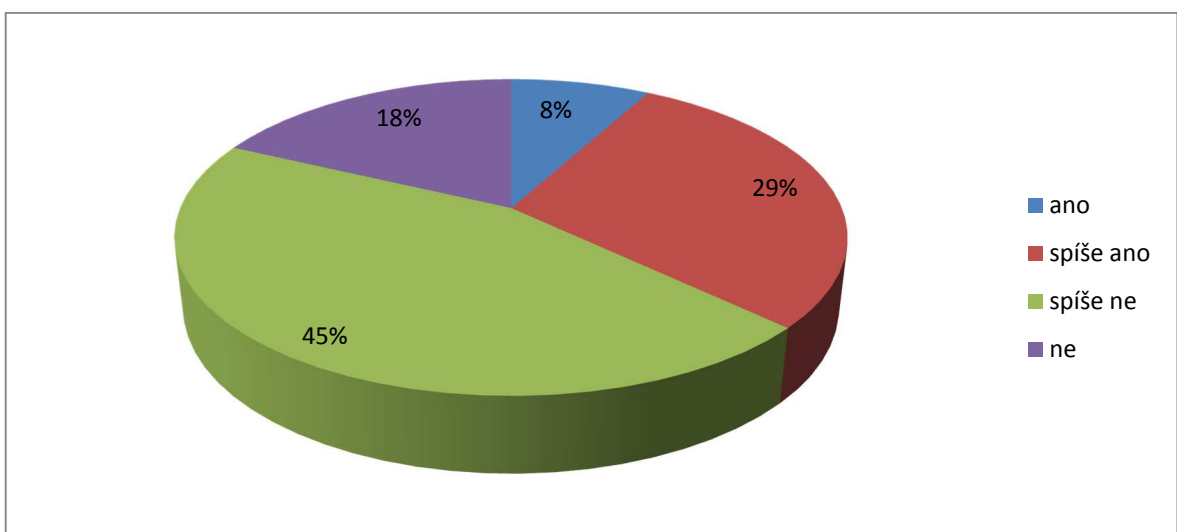
Graf č. 11 – Účastník mezigeneračního domácího násilí

Žádný z dotazovaných respondentů nebyl ohroženou ani násilnou osobou mezigeneračního domácího násilí, 32 respondentů (17%) se stalo přímým svědkem a 154 respondentů (83%) se nikdy neúčastnilo mezigeneračního domácího násilí.

Otázka č. 11: Myslíte si, že je společnost dostatečně informována o problému, jakým je mezigenerační domácí násilí?

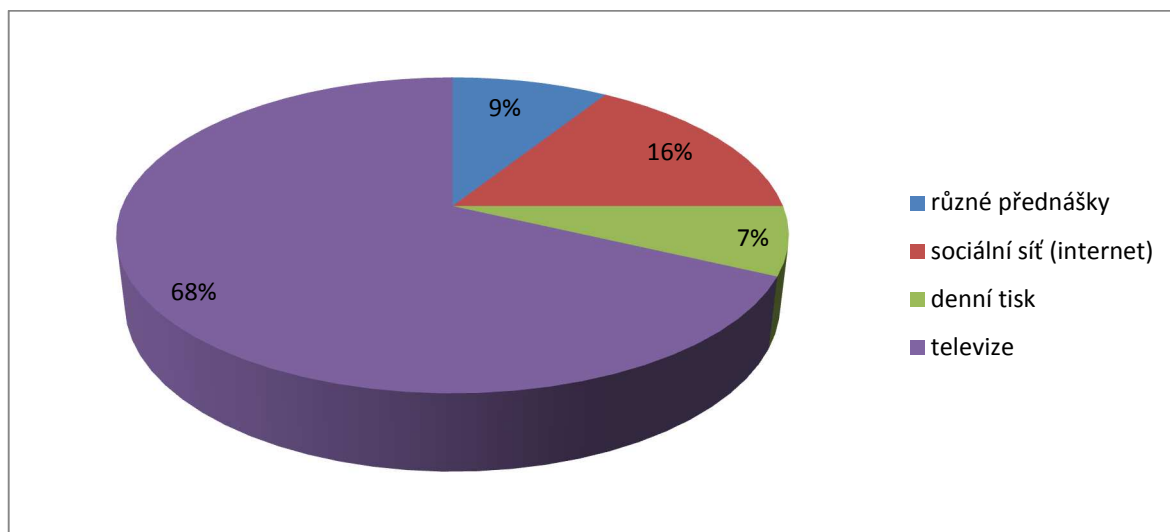
Graf č. 12 – Informovanost veřejnosti o mezigeneračním domácím násilí

V této otázce byla pozornost zaměřena na zjištění, zda je společnost dostatečně informována o problému, jakým je mezigenerační domácí násilí. Z výsledků je patrné, že 15 respondentů (8%) si myslí, že ano, že se o mezigeneračním domácím násilí hodně mluví, 54 respondentů (29%) uvedlo, že spíše ano, 83 respondentů (45%) uvedlo, že spíše ne a 34 respondentů (18%) označilo odpověď ne.

Otázka č. 12: Vyberte formu informování veřejnosti o mezigeneračním domácím násilí, o níž si myslíte, že je nejlepší.

Graf č. 13 – Forma informování veřejnosti o mezigeneračním domácím násilí

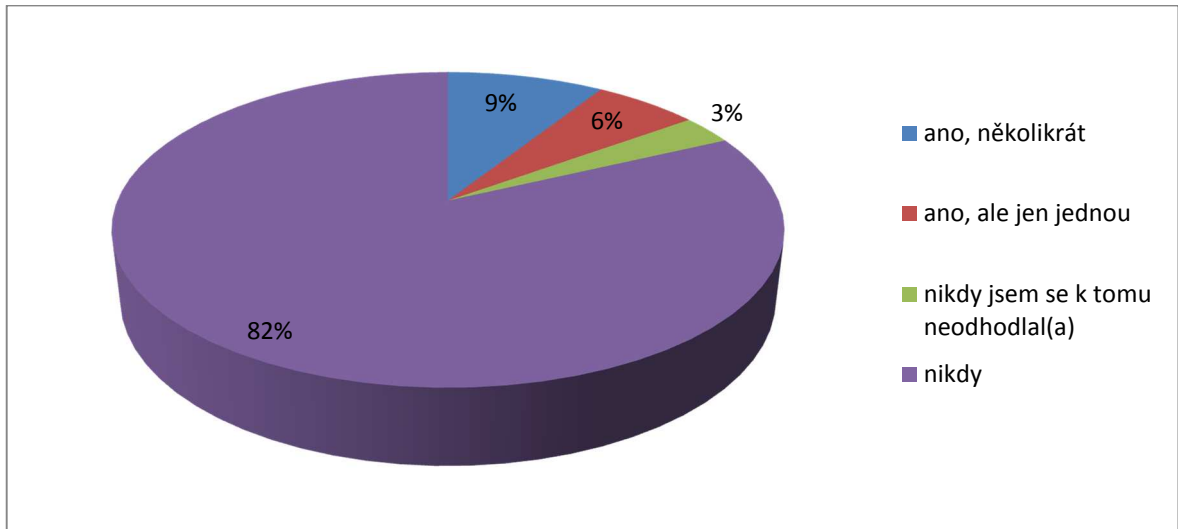

Z grafu je patrné, že 16 respondentů (9%) si myslí, že nejlepším způsobem, jakým lze veřejnost informovat o mezigeneračním domácím násilí, je formou různých přednášek, 30 respondentů (16%) dává přednost informování veřejnosti prostřednictvím sociálních sítí (internet), 14 respondentů (7%) je přesvědčeno, že nejlepším způsobem je prostřednictvím denního tisku a nejvíce respondentů, celkem 126, což odpovídá 68%, zastává názor, že veřejnost by měla být informována prostřednictvím televize.

Ze získaných odpovědí vyplývá, že veřejnost je nejlépe o mezigeneračním domácím násilí informována prostřednictvím televize. Zde je naprosto evidentní, jak masová média ovlivňují veřejnost.

Otázka č. 13: Účastnili jste se někdy nějaké přednášky o mezigeneračním domácím násilí?

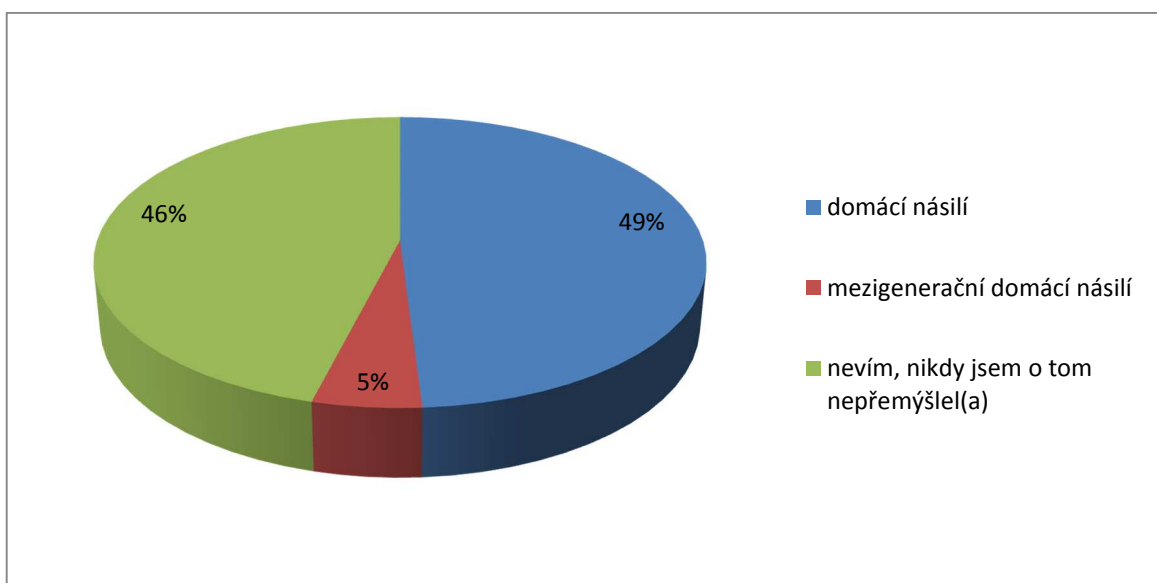
Graf č. 14 – Účast na přednáškách o mezigeneračním domácím násilí

16 respondentů (9%) se účastnilo přednášky o mezigeneračním domácím násilí několikrát, 12 respondentů (6%) se účastnilo jen jednou, 6 respondentů (3%) o tom uvažovalo, ale nikdy se k tomu neodhodlali a 152 respondentů (82%) se nikdy žádné přednášky neúčastnilo.

Otázka č. 14: Myslíte si, že ve společnosti převládá výskyt domácího násilí nebo mezigeneračního domácího násilí?

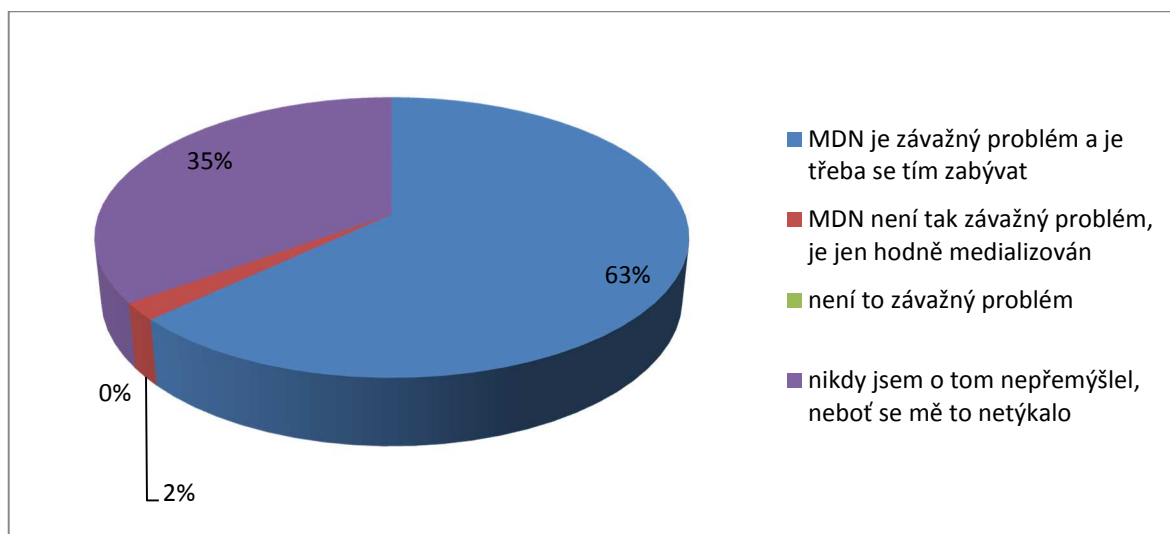
Graf č. 15 – Názor, zda ve společnosti převládá výskyt DN či mezigenerační DN

92 dotazovaných respondentů (49%) uvedlo, že ve společnosti převládá výskyt domácího násilí, 9 respondentů (5%) si myslí, že převládá naopak mezigenerační domácí násilí a 85 respondentů (46%) neví, neboť o této otázce nikdy nepřemýšleli.

Otázka č. 15: Jaký zastáváte názor k závažnosti problému mezigeneračního domácího násilí.

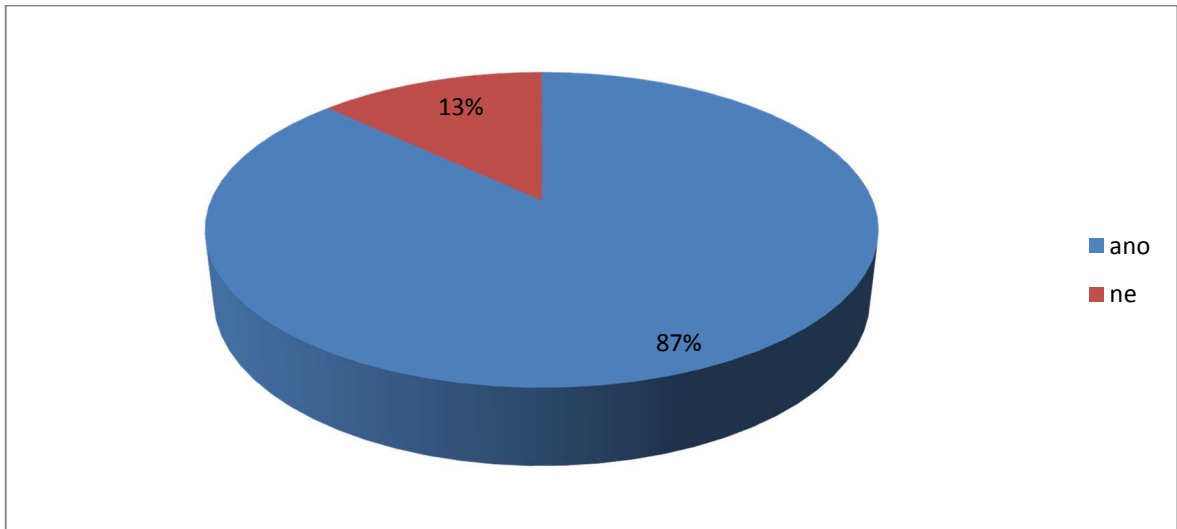
Graf č. 16 – Závažnost mezigeneračního domácího násilí

118 respondentů (63%) zastává názor, že mezigenerační domácí násilí je závažný problém a je třeba se tímto problémem zabývat, 3 respondenti (2%) si myslí, že mezigenerační domácí násilí není tak závažný problém, je jen hodně medializován, žádný z respondentů si nemyslí, že to vůbec není závažný problém a 65 respondentů (35%) o této otázce nikdy nepřemýšlelo, neboť se jich to netýkalo.

Otázka č. 16: Kdyby jste zjistil(a), že ve Vašem okolí došlo ke spáchání mezigeneračního domácího násilí, oznámili by jste to?

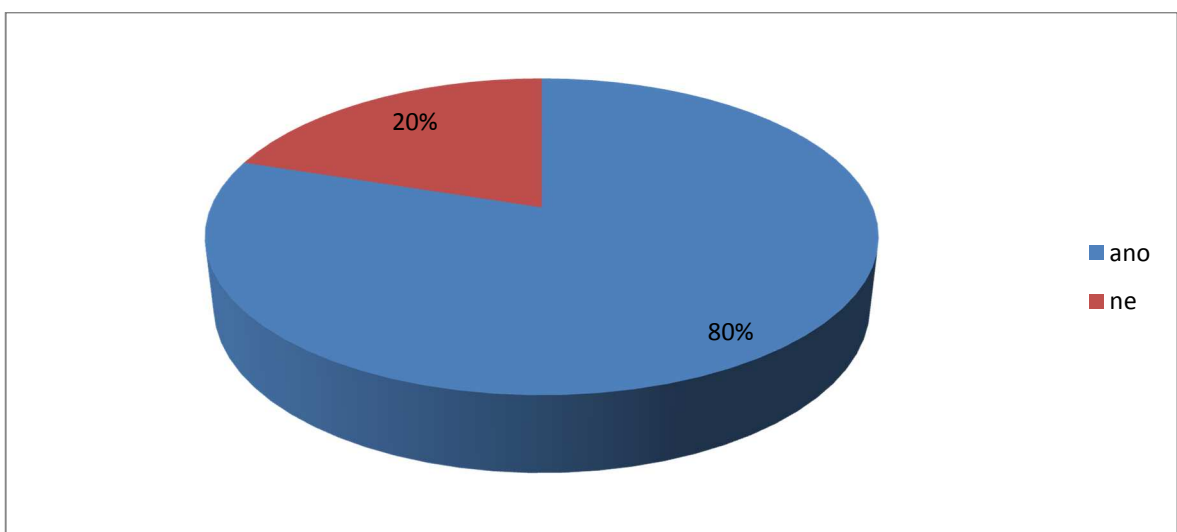
Graf č. 17 – Oznámení výskytu MDN

162 respondentů (87%) uvedlo, že v případě výskytu mezigeneračního domácího násilí by tuto skutečnost oznámili a 24 respondentů (13%) uvedlo, že ne.

Otázka č. 17: Víte, kde hledat pomoc v případě výskytu mezigeneračního domácího násilí?

Graf č. 18 – Povědomí o pomoci v případě výskytu MDN

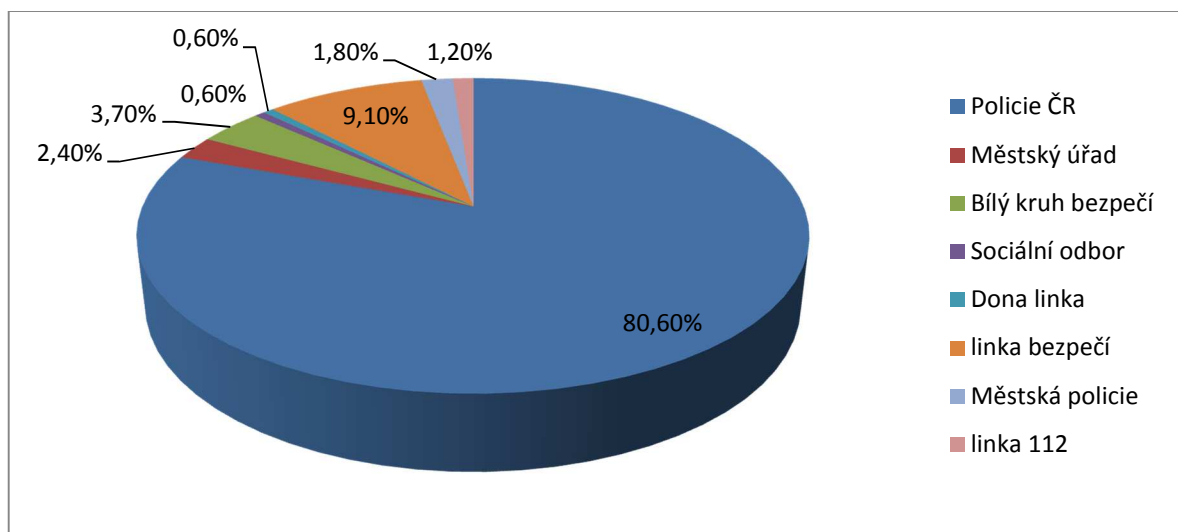

148 respondentů (80%) uvedlo, že ví, kde by hledali pomoc v případě výskytu mezigeneračního domácího násilí a 38 respondentů (20%) neví, kde hledat pomoc.

Otázka č. 17 je polouzavřená, tudíž v případě kladné odpovědi je možné doplnit odpověď o konkrétní příklad, kde hledat pomoc v případě výskytu mezigeneračního domácího násilí. V následujícím grafu jsou znázorněny odpovědi respondentů na konkrétní případy, kde by hledali pomoc. Vzhledem k tomu, že respondenti v případě kladné odpovědi nemuseli, ale mohli uvést konkrétní případ, kde by hledali pomoc, popřípadě mohli uvést více příkladů, budu brát jako celek celkový počet příkladů. Celkový počet je 164. Při výpočtech jsem čísla zaokrouhlil na jedno desetinné místo a to z důvodu, že některých příkladů je malé množství a tím by došlo ke zkreslení.

Z celkového počtu tedy odpovědělo 132 respondentů (80,6%), že by hledali pomoc u Policie ČR, 4 respondenti (2,4%) uvedli Městský úřad, 6 respondentů (3,7%) uvedlo Bílý kruh bezpečí, 1 respondent (0,6%) uvedl sociální odbor, 1 respondent (0,6%) uvedl Dona linka, 15 respondentů (9,1%) uvedlo linku bezpečí, 3 respondenti (1,8%) uvedli Městskou policii a 2 respondenti (1,2%) uvedli, že by hledali pomoc na lince 112.

Graf č. 19 – Konkrétní případy, kde hledat pomoc

5.4 Rozhovory

Rozhovor je strukturovaná konverzace, ve které badatel může využívat hlavní, navazující a pátrací otázky⁶⁷. Rozhovor se většinou zaznamenává na zvukový záznam, ke kterému je však třeba souhlas osoby⁶⁸. Pro svoji práci jsem získal 2 osoby, se kterými byl proveden rozhovor. První osobou je zdravotní sestra v nemocnici a druhou osobou je bývalá policistka. Z důvodů anonymity nebudu u osob uvádět jejich skutečná jména. Vzhledem k tomu, že jsem nedostal souhlas s nahráním odpovědí, budou rozhovory zaznamenány formou doslovného opisu.

Rozhovor č. 1

Pavla pracuje jako zdravotní sestra v nemocnici na oddělení pro dlouhodobě nemocné, její nejvyšší dosažené vzdělání je střední ukončené maturitní zkouškou.

Říká Vám něco pojem domácí násilí?

„Ano říká, o problému týkající se domácího násilí jsem již slyšela a to především prostřednictvím televize a nebo jsem o domácím násilí přečetla hodně článků v novinách. Také jsem tento problém několikrát řešila se svými známými“.

Tedy víte, co pojem domácí násilí znamená?

„Ano vím, možná ne zcela úplně přesně, ale jsem si vědoma toho, jakým způsobem se projevuje a co obnáší. Je mi jasné, že to není obyčejná fackovačka“.

A pojem mezigenerační domácí násilí také znáte?

„Ano, toto násilí probíhá mezi generacemi v rodině, tedy mezi rodiči a dětmi nebo i vnoučaty“.

Byla jste někdy svědkem mezigeneračního domácího násilí?

„Pokud se nad touto otázkou zamyslím, tak je možné, že ano. Ne, že by proběhlo v mé rodině, či mezi mými příbuznými, ale je možné, že určité znaky uvedeného násilí se můžou odehrávat na mém pracovišti. Na oddělení pro dlouhodobě nemocné jsou hospitalizováni

⁶⁷ ŠVARÍČEK, Roman, ŠEĐOVÁ, Klára a kol. Kvalitativní výzkum v pedagogických vědách. 1. vydání. Praha: Portál, 2007, s. 162

⁶⁸ GAVORA, Peter. Úvod do pedagogického výzkumu. 4. vydání. Bratislava: Univerzita Komenského v Bratislavě, 2008, s. 207-208

pacienti především staršího věku a to dlouhodobě (i několik měsíců), za kterými dochází někteří členové jejich rodiny, avšak dochází k nim pouze v případě, že je po datu výplaty důchodu a nebo když potřebují peníze. Po těchto návštěvách je dotyčný pacient nebo pacientka někdy smutný nebo také pláče. V mnoha případech se tito pacienti buď mě nebo někomu z personálu po určité době zmíní, že ta osoba, která za nimi přišla na návštěvu, přišla jen proto, aby žádala o peníze. Někdy tam bývá i pohružka, že pokud té osobě peníze nedá, tak příště už nepřijde“.

Z tohoto se tedy domníváte, že se jedná o mezigenerační domácí násilí?

„Myslím si, že ano. Nejsem v této problematice žádný odborník, ale svým způsobem by se mohlo v některých případech jednat o tento druh mezigeneračního domácího násilí. Tím myslím sociální a psychické“.

Pokud máte pocit, že by se v některých případech na vašem pracovišti, jak uvádíte, mohlo jednat o mezigenerační domácí násilí, pokusila jste se někdy dotyčným pacientům nějakým způsobem pomoci?

„Ano pokusila, snažila jsem s postiženými pacienty o problému mluvit, ale v žádném případě nikdo nechtěl daný problém žádným způsobem řešit, každý je rád, že za ním někdo přijde na návštěvu, třebaže jen pro peníze a i přesto všechno, že jim nic nezbyde, peníze vydají a pak třeba celý měsíc čekají na další návštěvu“.

Máte představu, na koho se obrátit nebo kde vyhledat odbornou pomoc při podezření z výskytu mezigeneračního domácího násilí?

„Obrátila bych se především na Policii ČR, kde bych pomoc očekávala a vyhledávala“.

Proč jste tak tedy nečinila například v nějakém případě, jak jste uvedla?

„Protože v první řadě nevím, zda se může skutečně jednat o mezigenerační domácí násilí a pak také hlavně proto, že starší pacienti by proti své rodině nic špatného policii neřekli. To vím. Navíc jsou rádi, že za nimi alespoň někdo přijde na návštěvu, i když kolikrát to je jen pro peníze“.

Napadá Vás, jak tuto situaci například v nemocnici a především na odděleních, kde jsou hospitalizováni občané staršího věku, řešit?

„Myslím si, že by se to dalo řešit tak, že budou občané více o této problematice informováni, hlavně starší občané. Poté více medializovat možnosti, kde všude hledat

pomoc kromě policie a hlavně občany přesvědčit, že se nemají za co stydět a ať si nic nenechají líbit“.

Rozhovor č. 2

Václava v současné době pracuje na Městském úřadě, předtím byla 7 let ve služebním poměru u Policie ČR. Má vysokoškolské vzdělání.

Říká Vám něco pojem domácí násilí?

„Ano říká a to velice dobře“.

Tedy víte, co znamená pojem domácí násilí?

„Samozřejmě, jsem s touto problematikou velice dobře obeznámena. Bylo by velice smutné, kdybych po sedmi letech strávených u Policie nevěděla, co tento v celosvětovém měřítku velký problém znamená“.

A pojem mezigenerační domácí násilí také znáte?

„Ano, jedná se o jakousi formu domácího násilí, k násilí dochází mezi generacemi. Zpravidla násilnou osobou bývá osoba z mladší generace a obětí bývá osoba ze starší generace“.

Byla jste někdy svědkem mezigeneračního domácího násilí?

„V předchozím zaměstnání jsem byla svědkem mnoha protiprávních jednání, ale přímo o mezigenerační domácí násilí se nejednalo. Spíše bylo podezření, že se jedná o domácí násilí a to převážně násilnou osobou byl muž a obětí jeho žena, družka, přítelkyně, kteří žili ve společné domácnosti. Ve většině případů se však domácí násilí neprokázalo a pokud ano, tak byl násilník vykázan ze společného obydlí. Jak jsem již uvedla, já osobně jsem nikdy svědkem mezigeneračního domácího násilí nebyla“.

Účastnila jste se někdy nějaké přednášky o mezigeneračním domácím násilí?

„Ano, v rámci předchozího zaměstnání několikrát. Jednalo se o různá školení na téma domácí násilí, jehož součástí bylo i mezigenerační domácí násilí“.

Jaké násilí se podle Vás ve společnosti vyskytuje častěji, domácí násilí nebo mezigenerační domácí násilí?

„Dle mého názoru ve společnosti převládá domácí násilí. Musíme si však uvědomit, že ať už domácí násilí nebo mezigenerační domácí násilí je velký problém a počet oznámených a řešených případů je v poměru se skutečností jen zlomek. Lidé určité protiprávní jednání, které směřuje k domácímu násilí, z různých důvodů neoznamují a co se týče mezigeneračního domácího násilí, je toto neoznamování ještě větší. Kdyby se vše oznámilo, tak bychom se možná ještě divili, jaký by byl výsledek. Osoby staršího věku jsou rády, že se o ně někdo možná jen zdánlivě stará a navštěvuje je, ačkoliv jsou to návštěvy ze strany mladších osob rodiny jen účelové, třeba z důvodů finančních, majetkových atd., kdy tyto důvody mohou být postupně spojeny i s fyzickým či psychickým násilím. Většinou dochází k propojení několika forem domácího násilí najednou. Starší člověk nechce být úplně sám, někdy je i na rodině zcela závislý, tedy bude veškeré útrapy, které jsou mu způsobovány ze strany druhé osoby raději potichu snášet, než aby o rodinu přišel“.

Kdyby jste v současné době zjistila, že ve Vašem okolí došlo ke spáchání mezigeneračního domácího násilí, oznámila by jste to?

„Ano, to v každém případě. Podle okolností bych to nahlásila buď přímo na Policii ČR nebo bych oběti poskytla kontakt na Bílý kruh bezpečí nebo na Dona linku a to z důvodu, že se může oběť mezigeneračního domácího násilí bát a stydět věc ihned řešit s policií. Ze své praxe také vím, že oběť odmítne s policií spolupracovat a s tím neuděláte nic. Pokud bude oběť věc nejprve řešit s těmito odbornými institucemi, může poté najít odvahu věc řešit s policií“.

5.5 Analýza a interpretace výsledků

Získané výsledky jsou interpretovány v grafické podobě. Na základě získaných výsledků byly stanovené hypotézy verifikovány či falzifikovány. Především byly získávány informace v oblasti znalosti problematiky mezigeneračního domácího násilí, v oblasti informovanosti o mezigeneračním domácím násilí a dále bylo zjišťováno, jak závažné je mezigenerační domácí násilí v očích veřejnosti.

Vyhodnocení hypotéz:

Hypotéza H1 - Předpokládám, že minimálně 85% respondentů ví, co znamená pojem domácí násilí

K verifikaci či falzifikaci této hypotézy jsem použil výsledky, které byly získány u otázky č. 7. Z celkového počtu 186 respondentů jich celkem 173 odpovědělo, že ví, co znamená pojem domácí násilí a 13 respondentů odpovědělo, že neví, co znamená pojem domácí násilí. Tedy 93% respondentů ví, co pojem domácí násilí znamená.

Na základě získaných výsledků **hypotéza H1** byla **verifikována**.

Hypotéza H2 - Předpokládám, že minimálně 70% respondentů ví, co znamená pojem mezigenerační domácí násilí

K verifikaci či falzifikaci této hypotézy byly použity výsledky, které byly získány u otázky č. 9. Z dotazníkového šetření bylo zjištěno, že 144 respondentů, což odpovídá 77%, ví, co pojem mezigenerační domácí násilí znamená. V opačném případě odpovědělo 42 respondentů, tedy 23%.

Na základě získaných výsledků **hypotéza H2** byla **verifikována**.

Z výsledků získaných k verifikaci či falzifikaci hypotézy č. 1 a č. 2 je patrné, že veřejnost ví více o problematice týkající se domácího násilí, než o mezigeneračním domácím násilím.

Hypotéza H3 - Předpokládám, že minimálně 60% respondentů zastává názor, že společnost je dostatečně informována o mezigeneračním domácím násilím.

K verifikaci či falzifikaci této hypotézy byly použity výsledky, které byly získány u otázky č. 11. Z výsledků je patrné, že 15 respondentů (8%) si myslí, že ano, že se o mezigeneračním domácím násilím hodně mluví, 54 respondentů (29%) uvedlo, že spíše ano, 83 respondentů (45%) uvedlo, že spíše ne a 34 respondentů (18%) zakroužkovalo odpověď ne. To znamená, že kladná odpověď je v zastoupení 37%.

Na základě získaných výsledků **hypotéza H3** byla **falzifikována**.

K informování veřejnosti o problému mezigeneračního domácího násilí se vztahuje otázka č. 12, lépe řečeno týká se o formu informovanosti. Z celkového počtu respondentů celkem 16 respondentů (9%) si myslí, že nejlepším způsobem, jakým lze veřejnost informovat o mezigeneračním domácím násilím, je formou různých přednášek, 30 respondentů (16%) dává přednost informování veřejnosti prostřednictvím sociálních sítí (internet), 14 respondentů (7%) je přesvědčeno, že nejlepším způsobem je prostřednictvím denního tisku

a nejvíce respondentů, celkem 126, což odpovídá 68%, zastává názor, že veřejnost by měla být informována prostřednictvím televize.

Hypotéza H4 - Předpokládám, že 90% respondentů ví, kde by hledali pomoc v případě výskytu mezigeneračním domácího násilí.

K verifikaci či falzifikaci této hypotézy byly použity výsledky, které byly získány u otázky č. 17, kdy bylo zjištěno, že 148 respondentů (80%) ví, kde by hledali pomoc v případě výskytu mezigeneračního domácího násilí a 38 respondentů (20%) neví, kde hledat pomoc.

Na základě získaných výsledků **hypotéza H4** byla **falzifikována**.

V případě kladných odpovědí odpovědělo 132 respondentů (80,6%), že by hledali pomoc u Policie ČR, 4 respondenti (2,4%) uvedli Městský úřad, 6 respondentů (3,7%) uvedlo Bílý kruh bezpečí, 1 respondent (0,6%) uvedl sociální odbor, 1 respondent (0,6%) uvedl Dona linka, 15 respondentů (9,1%) uvedlo Linku bezpečí, 3 respondenti (1,8%) uvedli Městskou policii a 2 respondenti (1,2%) uvedli, že by hledali pomoc na lince 112.

Co se týče vyhodnocení dotazníkového šetření, tak musím přiznat, že mě do jisté míry překvapil počet záporných odpovědí u otázky č. 16, která se týká zjištění, zda by respondenti oznámili skutečnost, že v jejich okolí došlo ke spáchání mezigeneračního domácího násilí. Z celkového počtu 186 respondentů jich 24 odpovědělo, že ne. To je 13% respondentů. Nebylo do hloubky zjišťováno, z jakého důvodu tak respondenti odpověděli, neboť dotazníky byly plně anonymní, avšak celkem vysoké procento záporných odpovědí mě překvapilo.

ZÁVĚR

V této bakalářské práci jsem se snažil vytvořit náhled do problematiky jak domácího násilí, tak především do mezigeneračního domácího násilí. Musíme si uvědomit, že domácí násilí je závažný problém, který je ukrytý v soužití lidí a toto soužití výrazným způsobem negativně ovlivňuje.

V teoretické části práce jsem se na základě poznatků a informací získaných z odborných textů a literatury zaměřil na vymezení pojmu domácí násilí, jaké má domácí násilí formy a fáze, teorie vzniku domácího násilí a jaké kolují mýty o domácím násilí. Rovněž jsem se snažil charakterizovat jednotlivé účastníky domácího násilí, kterými jsou především osoba ohrožená neboli oběť a osoba násilná neboli agresor. Vzhledem k tomu, že při domácím násilí dochází k protiprávnímu jednání, zaměřil jsem se na legislativu a to jak na vývoj právní úpravy, tak i na současné právní zakotvení domácího násilí v České republice. V závěrečné kapitole teoretické části byla snaha o vymezení mezigenerační linie domácího násilí.

V praktické části práce za pomoci kvalitativního i kvantitativního výzkumného šetření byly stanovené hypotézy verifikovány nebo falzifikovány. Dotazníkové šetření probíhalo jak u náhodně vybraných respondentů, tak i u respondentů bydlících v Domě s pečovatelskou službou ve Znojmě, jedná se tedy o starší generaci. Výsledky získané dotazníkovým šetřením byly následně doplněny dvěma rozhovory, které patří do metod kvalitativního výzkumu. Cílem mé práce bylo zjistit, v jaké míře je zakotven v podvědomí veřejnosti problém mezigeneračního domácího násilí. Dalším cílem bylo zjištění, zda je společnost dostatečně informována o problematice mezigeneračního domácího násilí. Kvantitativním výzkumným šetřením bylo prokázáno, že oblast problematiky domácího násilí popřípadě mezigeneračního domácího násilí je v povědomí převážné většiny veřejnosti, avšak mělo by se o tomto problému ještě více hovořit a tím tak prohloubit informace a znalosti v této problematice. Dále bylo zjištěno, což se dalo předpokládat, že na prvním místě co se týče hledání pomoci v případě výskytu mezigeneračního domácího násilí, je u společnosti Policie ČR.

Výsledky výzkumného šetření lze využít například pro začínající policisty, jako náhled do problematiky v oblasti domácího násilí i mezigeneračního domácího násilí. Rovněž lze výsledky využít pro nestátní neziskové organizace, které se tímto tématem zabývají. Základním principem v problematice domácího násilí je prevence. Pokud dojde k využití

vykázání a násilná osoba je vykázána ze společného obydlí, je to samozřejmě řešení momentální, které řeší až vzniklý problém. Nejvhodnějším způsobem ochrany společnosti před domácím násilím či mezigeneračním domácím násilím je působit preventivně. Toto preventivní působení by mělo být pochopitelně nejvíce ze strany Policie České republiky a různých institucí řešících domácí násilí, přičemž prevence směřuje k nastolení rovnováhy v rodině a tím k předcházení sociálně patologickému jevu, jakým domácí násilí beze sporu je.

Předpokládám, že se mi v bakalářské práci podařilo splnit cíl práce, který byl stanoven a to zjistit, v jaké míře je zakotven v podvědomí veřejnosti problém mezigeneračního domácího násilí a zda je společnost dostatečně o tomto problému informována.

Bakalářská práce může být dále inspirací pedagogům či metodikům prevence při realizaci různých preventivních programů v oblasti domácího násilí. Sociální pedagog by mohl být erudovanou osobou, která by se tímto problémem mohla zabývat na různých stupních předškolní a školní výuky a to z pohledu prevence či represe.

SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY

- [1] Azyl lisa z. s. Mýty o domácím násilí [online]. 2013 [cit./vid. 6. února 2015]. Dostupné z: <http://www.azyl-lisa.cz/domaci-nasili/myty-o-domacim-nasili>
- [2] Bílý kruh bezpečí, o.s. Ohrožené osoby - Senioři [online]. 2007 [cit./vid. 5. března 2015]. Dostupné z: <http://www.domacinasili.cz/ohrozene-osoby/seniori>
- [3] BULLETIN Odboru prevence kriminality MV ČR. Za zavřenými dveřmi - Domácí násilí. Vydává Ministerstvo vnitra, 2001
- [4] BUSKOTTE, Andrea. *Z PEKLA VEN – Žena v domácím násilí*. Brno: Computer Press, 2008. ISBN 978-80-251-1786-6
- [5] CONWAYOVÁ, Helen. *Domácí násilí*. Praha: Albatros, 2007. ISBN 978-80-00-01550-7
- [6] ČÍRTKOVÁ, Ludmila. *Forenzní psychologie*. 2. upravené vydání. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2009. ISBN 978-80-7380-213-4
- [7] ČÍRTKOVÁ, Ludmila. *Moderní psychologie pro právníky*. 1. vydání. Praha: Grada, 2008. ISBN 978-80-247-2207-8
- [8] DISMAN, Miroslav. *Jak se vyrábí sociologická znalost*. 3. vydání. Praha: Karolinum, 2002, ISBN 80-246-0139-7
- [9] GAVORA, Peter. *Úvod do pedagogického výskumu*. 4. vydání. Bratislava: Univerzita Komenského v Bratislavě, 2008. ISBN 978-80-223-2391-8
- [10] GRÁF, Josef. *Stalking, nejen jako součást domácího násilí*, Bakalářská práce, Brno: IMS Brno, 2011
- [11] Interdisciplinární tým Brno. Senioři a domácí násilí [online]. aktualizace 12.1.2010 [cit./vid. 3. března 2015]. Dostupné z: <http://www.idtbrno.cz/seniori-a-domaci-nasili>
- [12] KRÁLÍČKOVÁ, Zdeňka, ŽATECKÁ, Eva, DÁVID, Radovan, KORNEL, Martin. *Právo proti domácímu násilí*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2011. ISBN 978-80-7400-381-3
- [13] LINDE Praha. Mezigenerační domácí násilí [online]. [cit./vid. 3. března 2015]. Dostupné z: <http://www.linde-nakladatelstvi.cz/media/files/12PAR10-15.pdf>
- [14] MARVÁNOVÁ-VARGOVÁ, Branislava, POKORNÁ, Dana, TOUFAROVÁ, Marie. *Partnerské násilí*. Praha: LINDE, 2008. ISBN 978-80-86131-76-4

- [15] MUSELÍKOVÁ, Miroslava, VAŇKOVÁ, Zdeňka, VODIČKOVÁ, Miroslava. *Právo v sociální oblasti*. Brno: IMS Brno, 2013
- [16] NEUWIRTH, Jan. *Domácí násilí z pohledu dětí a mládeže v regionu Znojmo*, Bakalářská práce, Brno: IMS Brno, 2013
- [17] Persefona o. s. Domácí násilí – Zákony [online]. 2008 [cit./vid. 15. února 2015]. Dostupné z: <http://www.persefona.cz/n-domaci-nasili.php?page=dn-zakony>
- [18] Policie ČR. Institut vykazání [online]. 2015 [cit./vid. 15. února 2015]. Dostupné z: <http://www.policie.cz/clanek/preventivni-informace-institut-vykazani.aspx>
- [19] RADVAN, Eduard, VAVŘÍK, Michal. *Metodika psaní odborného textu a výzkum v sociálních vědách*. Brno: IMS Brno, 2019
- [20] ROSA – Centrum pro týrané ženy. Domácí násilí [online]. 2014 [cit./vid. 6. února 2015]. Dostupné z: <http://rosa-os.cz/informace-pro-zeny/co-je-domaci-nasili>
- [21] ROSA – Centrum pro týrané ženy. Sociologická sonda ROSA: Domácí násilí [online]. 2014 [cit./vid. 9. února 2015]. Dostupné z: <http://rosa-os.cz/wp-content/uploads/2014/05/statistika-za-2013>
- [22] ROSA – Centrum pro týrané ženy. Třetina seniorek měla v životě zkušenost s násilím [online]. 2014, aktualizace 2015 [cit./vid. 5. března 2015]. Dostupné z: <http://rosa-os.cz/tretina-seniorek-mela-v-zivote-zkusenost-s-nasilim>
- [23] STEM pro Bílý kruh bezpečí a Philip Morris ČR. Domácí násilí II [online]. 2006 [cit./vid. 4. února 2015]. Dostupné z: <http://www.stem.cz/clanek/1145>
- [24] ŠEVČÍK, Drahomír, ŠPATENKOVÁ, Naděžda a kol. *Domácí násilí – Kontext, dynamika a intervence*. Praha: Portál, 2011. ISBN 978-80-7367-690-2
- [25] ŠVARŤÍČEK, Roman, ŠEĎOVÁ, Klára a kol. *Kvalitativní výzkum v pedagogických vědách*. 1. vydání. Praha: Portál, 2007. ISBN 978-80-7367-313-0
- [26] VITOUŠOVÁ, Petra, VEDRA, Vladimír. *Domácí násilí*. 3. upravené vydání. Pardubice: BKB, 2009. ISBN 978-80-86284-82-8
- [27] VOŇKOVÁ, Jiřina, HUŇKOVÁ, Markéta a kol. *Domácí násilí v českém právu z pohledu žen*. Praha: proFem, 2004. ISBN 80-239-2106-1
- [28] VOŇKOVÁ, Jiřina, SPOUSTOVÁ, Ivana. *Domácí násilí v českém právu z pohledu žen*. 2. přepracované vydání. Praha: proFem, 2008. ISBN 978-80-903626-7-3

- [29] Závazný pokyn policejního prezidenta č. 179/2006 ze dne 27. listopadu 2006, kterým se stanoví postup příslušníků Policie České republiky v případech domácího násilí
- [30] Zákon č. 140/1961 Sb., trestní zákon, ve znění pozdějších předpisů, platný k 1. lednu 2008. Praha: Armex Publishing, 2008. ISBN 978-80-86795-56-0
- [31] Zákon č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním, ve znění pozdějších předpisů
- [32] Zákon č. 200/1990 Sb., o přestupcích, ve znění pozdějších předpisů
- [33] Zákon č. 2/1993 Sb., Listina základních práv a svobod
- [34] Zákon č. 359/1999 Sb., o sociálně-právní ochraně dětí, ve znění pozdějších předpisů
- [35] Zákon č. 273/2008 Sb., o Policii České republiky, ve znění pozdějších předpisů
- [36] Zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, ve znění pozdějších předpisů

SEZNAM POUŽITÝCH SYMBOLŮ A ZKRATEK

OSPOD Orgán sociálně právní ochrany dětí

EAN Syndrom týraného, zneužívaného a zanedbávaného seniora

DN Domácí násilí

MDN Mezigenerační domácí násilí

SEZNAM GRAFŮ

Graf č. 1 – Zastoupení forem domácího násilí v procentech	17
Graf č. 2 – Znázornění počtu odpovědí na otázku pohlaví.....	47
Graf č. 3 – Znázornění počtu odpovědí na otázku věkových skupin.....	47
Graf č. 4 – Znázornění počtu odpovědí na otázku zaměstnání respondentů.....	48
Graf č. 5 – Znázornění počtu odpovědí na otázku dosaženého vzdělání.....	49
Graf č. 6 – Znázornění počtu odpovědí na otázku rodinného stavu	49
Graf č. 7 – Znázornění počtu odpovědí na otázku, zda respondenti již někdy slyšeli o pojmu DN	50
Graf č. 8 – Znázornění počtu odpovědí na otázku, zda respondenti ví, co přesně znamená pojem DN.....	50
Graf č. 9 – Znázornění počtu odpovědí na otázku, zda respondenti již někdy slyšeli o pojmu MDN.....	51
Graf č. 10 – Znázornění počtu odpovědí na otázku, zda respondenti ví, co přesně znamená pojem MDN	51
Graf č. 11 – Znázornění počtu odpovědí na otázku týkající se účasti u MDN.....	52
Graf č. 12 – Znázornění počtu odpovědí na otázku, zda je společnost dostatečně informována o problému, jakým je MDN	52
Graf č. 13 – Znázornění počtu odpovědí na otázku, jaká forma informování společnosti o MDN je nejlepší.....	53
Graf č. 14 – Znázornění počtu odpovědí na otázku týkající se účasti na přednáškách o MDN	54
Graf č. 15 – Znázornění počtu odpovědí na otázku týkající se převládání DN či MDN.....	54
Graf č. 16 – Znázornění počtu odpovědí na otázku týkající se závažnosti MDN	55
Graf č. 17 – Znázornění počtu odpovědí na otázku týkající se oznámení v případě výskytu MDN	56
Graf č. 18 – Znázornění počtu odpovědí na otázku týkající se hledání pomoci v případě výskytu MDN	56

Graf č. 19 – Znázornění konkrétních institucí, kde hledat pomoc v případě výskytu mezigeneračního DN 57

SEZNAM PŘÍLOH:

PŘÍLOHA P1: DOTAZNÍK

PŘÍLOHA P I: DOTAZNÍK

D o t a z n í k

Dobrý den,

jmenuji se Lukáš Bernát, jsem studentem třetího ročníku oboru sociální pedagogika na Institutu mezioborových studií v Brně a píši bakalářskou práci na téma „Mezigenerační domácí násilí“, jejíž součástí je i dotazník. Tímto Vás žádám o vyplnění mého dotazníku. *Vámi zvolenou odpověď zakroužkujte u písmena vybrané varianty (pouze jednu nejvhodnější odpověď u každé otázky).*

Dotazník je zcela anonymní. Odpovědi slouží výhradně pro potřeby této práce a budou brány za důvěrné. **Děkuji Vám za Váš čas při vyplňování dotazníku.**

1) Pohlaví

- a) muž
- b) žena

2) Věk

- a) 15-24
- b) 25-34
- c) 35-44
- d) 45-54
- e) 55-64
- f) 65 a více

3) Zaměstnání

- a) OSVČ
- b) státní služba
- c) pracovník ve výrobním procesu
- d) řídicí pracovník ve firmě
- e) řadový pracovník ve firmě
- f) starobní důchodce
- g) invalidní důchodce
- h) jiné

4) Vaše dosažené vzdělání

- a) základní
- b) střední odborné
- c) střední s maturitou
- d) vysokoškolské

5) Rodinný stav

- a) svobodný(á)
- b) ženatý/vdaná
- c) rozvedený(á)
- d) vdovec/vdova
- e) registrované partnerství

6) Slyšel(a) jste o pojmu domácí násilí?

- a) ano

b) ne

7) Víte, co znamená pojem domácí násilí?

a) ano

b) ne

8) Slyšel(a) jste o pojmu mezigenerační domácí násilí?

a) ano

b) ne

9) Víte, co znamená pojem mezigenerační domácí násilí?

a) ano

b) ne

10) Byl(a) jste někdy účastníkem mezigeneračního domácího násilí?

a) ano, byl(a) jsem násilnou osobou

b) ano, byl(a) jsem ohroženou osobou

c) ano, stal jsem se přímým svědkem mezigeneračního domácího násilí

d) nikdy jsem se neúčastnil mezigeneračního domácího násilí

11) Myslíte si, že je společnost dostatečně informována o problému, jakým je mezigenerační domácí násilí?

a) ano, o mezigeneračním domácím násilí se hodně mluví

b) spíše ano

c) spíše ne

d) ne

12) Vyberte formu informování veřejnosti o mezigeneračním domácím násilí, o níž si myslíte, že je nejlepší.

a) různé přednášky

b) informování prostřednictvím sociálních sítí (internet)

c) prostřednictvím denního tisku

d) prostřednictvím televize

13) Účastnili jste se někdy nějaké přednášky o mezigeneračním domácím násilí?

a) ano, několikrát

b) ano, ale jen jednou

c) uvažoval(a) jsem o tom, ale nikdy jsem se k tomu ještě neodhodlal(a)

d) nikdy

14) Myslíte si, že ve společnosti převládá výskyt domácího násilí nebo mezigeneračního domácího násilí?

a) domácí násilí

b) mezigenerační domácí násilí

c) nevím, nikdy jsem o tom nepřemýšlel(a)

15) Jaký zastáváte názor k závažnosti problému mezigeneračního domácího násilí.

a) mezigenerační domácí násilí je závažný problém a je třeba se tímto problémem zabývat

b) mezigenerační domácí násilí není tak závažný problém, je jen hodně medializován

c) myslím si, že to vůbec není závažný problém

d) nikdy jsem o tom nepřemýšlel, neboť se mě to netýkalo

16) Kdyby jste zjistil(a), že ve Vašem okolí došlo ke spáchání mezigeneračního domácího násilí, oznámil(a) by jste to?

a) ano

b) ne

17) Víte, kde hledat pomoc v případě výskytu mezigeneračního domácího násilí?

a) ano (uved'te příklad)

b) ne

Děkuji Vám za vyplnění dotazníku. Lukáš Bernát.